

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra občanského práva

Diplomová práce

Pojištění vozidel HAV i POV a nároky
poškozených a pojištěných

Magdalena Hochmanová
Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Magdalena HOCHMANOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0112P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Pojištění vozidel HAV i POV a nároky poškozených a pojištěných**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historický vývoj pojištění
3. Vznik a platnost pojištění
4. Škodové pojištění
5. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla
6. Havarijní pojištění
7. Doplnková připojištění
8. Pojistná událost a řešení pojistné události
9. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Milan Hradec, Dr.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Pojištění vozidel HAV i POV a nároky poškozených a pojištěných“ vypracovala samostatně, pouze s použitím uvedených zdrojů, které jsou řádně vyznačeny a za podpory vedoucího práce Mgr. Milana Hradce Dr.

V Plzni dne 31. 3. 2023

.....
Magdalena Hochmanová

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala panu doktoru Milanovi Hradci, vedoucímu diplomové práce, za kvalitní a přínosnou výuku na této fakultě, kterou ve mně vzbudil zájem o prohlubování mých znalostí v oboru pojišťovnictví. Dále bych mu chtěla poděkovat za možnost psát diplomovou práci pod jeho vedením, za jeho trpělivost a za cenné rady, které mi poskytl.

Obsah	
Úvod	1
1. Historický vývoj pojištění	3
2. Vznik a platnost pojištění	10
2. 1 Obecně ke smlouvě	13
2. 2 Pojistná smlouva.....	14
2. 2. 1 Obsahové náležitosti pojistné smlouvy	16
2. 2. 2 Vznik pojištění.....	16
2. 2. 3 Platnost pojištění	17
2. 2. 4 Zánik pojištění	18
2. 3 Vývoj právní úpravy pojistné smlouvy	21
3. Škodové pojištění	22
4. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.....	28
4. 1 Právní úprava.....	28
4. 2 Povinně smluvní pojištění	31
4. 3 Provozování pojišťovací činnosti	37
4. 4 Výše pojistného	38
5. Havarijní pojištění	41
5. 1 Leasing	44
6. Doplnková připojištění	46
7. Pojistná událost a řešení pojistné události	50
7. 1 Pojistné nebezpečí	50
7. 2 Pojistná událost.....	50
7. 2. 1 Šetření pojistné události	51
7. 3 Nároky poškozených	53
7. 4 Nároky pojištěných.....	56
Závěr.....	59
Resumé	61
Zdroje	62

Úvod

Původce pojištění vozidel můžeme hledat v Anglii v období 17. století, kdy vzniklo centrum poskytující informace o pojištění. Byla jím tzv. kavárna Edwarda Lloyda, která zprostředkovávala pojištění lodím. Následně se s postupným rozvojem dopravy pojištění rozšiřovala jak na železniční, tak i koněspřežní dopravu.

V první polovině 20. století na území České republiky došlo k rozmachu pořizování si automobilů, přičemž v té době již většina rodin jeden dopravní prostředek provozovala. S příchodem 21. století bylo stále běžnější vlastnit více vozidel, ať již šlo o automobily či motocykly. Dnes je již standardem, aby čtyřčlenná rodina vlastnila a užívala tři i více dopravních prostředků. To může souviset zejména i s volnočasovými aktivitami kam lze zařadila tzv. „víkendové auto“. Tím bývají zejména sportovní či jinak upravené vozy.

Následující část se věnuje pojistným smlouvám, ale vymezuje smlouvy i obecně a podává přehled o jejich obsahových náležitostech. Uzavřením smlouvy dochází ke sjednání pojištění, přičemž práce obsahuje informace týkající se vzniku i zániku pojištění a jeho platnosti. Jelikož pojištění povinné i havarijní spadají pod pojištění škodová, je část práce věnována i tomuto pojmu, který je porovnáván s pojištěním obnosovým.

Diplomová práce by měla podat základní, nicméně potřebné informace a přehled týkající se pojištění vozidel. Pro velikou obsáhlost tématu nelze podrobně podat ucelený přehled o jednotlivých částech vztahujících se k pojištění motorových vozidel. Zaměřuje se na problematiku povinného pojištění, havarijního pojištění, ale i šetření pojistné události a jednotlivé nároky poškozených i pojištěných.

Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, běžně se označuje jako tzv. povinné pojištění nebo se lze stále setkat s názvem povinné ručení, je upraveno v zákoně č. 168/1999 Sb. Každý provozovatel motorového vozidla, jež je provozováno na pozemních komunikacích, má povinnost, která pro něj vyplývá přímo ze zákona, sjednat si pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Cílem je chránit poškozeného před následky vzniklými v důsledku dopravní nehody, kterou on sám nezpůsobil.

Za dobrovolné pojištění je považováno havarijní pojištění, pro něž je typické, že kryje škody vzniklé na majetku pojistníka. Typicky se jedná o situace, kdy vznik škody zapříčinila osoba, která provozovala vozidla, na které se vztahuje havarijní pojištění nebo kdy škodu způsobil osoba neznámá.

Poslední kapitola se zaměřuje na nároky pojištěných i poškozených. Uvádí výčet a definici některých z nich. Tyto nároky vyplývají ze zákonů či pojistných podmínek, nicméně neobsahují jejich taxativní výčet.

1. Historický vývoj pojištění

S výrobou automobilů a rozvojem dopravy v první polovině 19. století, kdy se soukromé vlastnictví motorových vozidel stávalo stále běžnější, vzrostl zájem o ochranu v této oblasti. I přes vysoké finanční náklady, které museli lidé vynaložit při pořizování vozidel, se velmi rychle zvýšil počet automobilů na silnicích. S rostoucí automobilitou bylo potřeba upravit provoz a pohyb na silnicích, vznikaly první dopravní značky, první evidence vozidel a začal se zkoumat technický stav vozů. Sami vlastníci vozidel chtěli dobrovolně uzavřít pojištění, které by chránilo jejich zdraví a majetek, jelikož škody způsobené provozem automobilu byly velmi vysoké. Nejdříve bylo pojištění odpovědnosti z provozu vozidla zcela dobrovolné, tak to fungovalo až do roku 1933. Do té doby se pojištění řídilo závazkovým právem.^{1 2}

Habsburskou monarchií byl v roce 1811 přijat Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie, zkráceně ABGB, který upravoval pojistné právo a pojistné smlouvy řadil do smluv odvážných. ABGB v § 1269 obsahuje výčet odvážných smluv: „*sázka, hra a los, všechny trhové a jiné smlouvy zřízené o očekávaných právech nebo o budoucí ještě neurčité věci, rovněž doživotní důchody, společenské zaopatřovací ústavy, konečně smlouvy pojišťovací a o zápůjčku na loď*“. Ten jako první upravil pojistnou smlouvu jako takovou a vymezoval předmět pojištění. Pojištění se běžně vztahovalo na zboží, jež bylo transportováno. Pojišťovací smlouva vznikala podle ABGB tak, že osoba slíbí určitý obnos peněz někomu dalšímu, kdo za ni převezme nebezpečství škody.³

V roce 1908 byl rakouský občanský zákoník ABGB doplněn o zákon č. 162/1908 ř. z., o ručení za škody z provozování jízdních silostrojů, obecně nazýván jako tzv. automobilový zákon. Automobilový zákon řešil odpovědnost za způsobený následek, nicméně nehleděl na to, kdo vznik škody zavinil. Již v § 1 daného zákona se píše, že „*Jestliže provozováním silničního vozidla (jízdního silostroje) živelnou silou na veřejných silnicích a cestách nikoli po kolejnicích pohybovaného někdo byl poraněn nebo zabit nebo byla-li způsobena škoda na věcech, ručí za náhradu způsobené škody řidič a vlastník nebo každý*

¹ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 2

² HRADEC, Milan. *Vývoj právní úpravy zákonného a odpovědnostního pojištění z provozu vozidel*. Brno, 2009. Rigorózní práce. Masarykova univerzita.

³ Zákon č. 946/1811 Sb., Obecný zákoník občanský (ABGB) § 1288, § 1289

spoluvlastník, a to při škodách podle § 1325 a § 1326 o. z. obč., při zabití podle § 1327 o. z. obč.“. Ještě v tomtéž ustanovení zákona je dále uvedeno, že odpovědnosti je zproštěna vojenská osoba, jestliže škodu způsobila při výkonu služby, dále je osvobozen vlastník vozidla, které bylo přenecháno k provozování činnosti jinému a nebo ten, komu bylo odcizeno. Z následujícího ustanovení § 2 téhož zákona vyplývá, že „kdo podle § 1 ručí za škodu, bude toliko tenkrát osvobozen povinnosti k náhradě, dokáže-li, že škodná událost byla způsobena zaviněním někoho třetího nebo poškozeného sama nebo, že i při řádných a věcných opatnostech ve vedení jízdního silostroje a zacházení s ním nemohla býti odvrácena a také z povahy jízdního silostroje nebo ze zvláštního způsobu, že selhání neb nedostatku jeho činnosti nemůže býti dovozována“. To znamená, že pokud chce být dotyčný zproštěn povinnosti k náhradě, musí sám prokázat, že škodnou událost nezpůsobil on, nýbrž někdo jiný.⁴

Silniční doprava se s postupem let stále rozvíjela a sílila, zvyšoval se počet účastníků dopravního provozu a zároveň s tím rostlo nebezpečí vzniku škody v důsledku dopravní nehody. Bylo nutné přijmout právní úpravu, která by řešila případy odpovědnosti, nároku na náhradu škody a případné vymahatelnosti plnění. Nejdříve náhrada škody fungovala tak, že poškozený si musel nápravu škody uhradit sám a pak se této nápravy dožadoval po škůdci v rámci řízení před soudem, která často trvala velmi dlouho.⁵

Po vzniku Československé republiky docházelo k přejímání práva z Rakousko-Uherska. Nicméně od roku 1922 byl v Československé republice zaveden státní dozor v oblasti pojišťovnictví a bylo potřeba přijmout novou právní úpravu týkající se pojišťovnictví a sjednotit pojistné podmínky na mezinárodní úrovni. Z toho důvodu byl přijat nový zákon č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě. V tomto období došlo k zavedení pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, jelikož zákonem č. 198/1932 Sb., došlo k ukončení tzv. dobrovolnosti uzavírání pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou provozem vozidla.⁶

K významné změně došlo přijetím zákona č. 198/1932 Sb., o dopravě motorovými vozidly, též nazývaným také jako malý automobilový zákon. Přinesl

⁴ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 2-3

⁵ Tamtéž str. 3

⁶ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo. 2.* přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 24-29

značnou úlevu soudům, jelikož se již poškozený nemusel u soudu zdlouhavě domáhat zaplacení nápravy škody po osobě, která vznik škody zapříčinila. Také se zvýšila úspěšnost vymáhání náhrady škody. Tímto zákonem byla nejprve zavedena povinnost mít sjednáno smluvní pojištění odpovědnosti, která se primárně vztahovala na osoby podnikající v dopravě. Tato povinnost se vztahovala především na provozovatele dopravních prostředků, které sloužily k přepravě fyzických osob, jejich osobních věcí, nákladu nebo zboží, a to za peněžitou kompenzací neboli úplatu. Podle zákona č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly, též nazývaného jako tzv. velký automobilový zákon, bylo pro ostatní motorová vozidla, jako jsou osobní automobily, nákladní automobily, autobusy atd., která podléhala zápisu do registru, povinné uzavřít tzv. zákonné ručení. Jednalo se o povinně smluvní pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Vlastník vozidla byl povinen pojistit sebe, ale i osobu, která dané vozidlo případně řídila, avšak s vědomím vlastníka automobilu. Toto pojištění se týkalo osoby nikoli vozidla.⁷

I přes tuto, na svou dobu poměrně rozsáhlou právní úpravu, docházelo k situacím, kdy poškozeným nebyla náhrada škody uhrazena. Výše uvedené zákony (zákon č. 162/1908 ř. z. a zákon 81/1935 Sb.) obsahovaly výjimky v pojištění, kdy pojistiteli nevznikne povinnost hradit újmu vzniklou poškozenému. Mezi tyto výjimky patří například jízda pod vlivem, jízda bez řidičského oprávnění nebo pokud nebylo zaplaceno pojistné. Pro takové případy byl vytvořen Fond pro podporu při úrazech motorovými vozidly. Do Fondu plynuly dotace z vybraných orgánů a organizací a také finanční částky, které byly vybrány jako pokuty, jež byly uloženy majitelům vozidel, která nebyla pojištěna. Naopak částky z něho plynoucí hradily poškozeným újmy vzniklé na zdraví, nikoliv škody vzniklé na majetku. Škody na majetku musel poškozený následně vymáhat po viníkovi, který dopravní nehodou škodu způsobil.⁸

Mezi další významný zákon patří zákon č. 56/1950 Sb., o provozu na veřejných silnicích. Tímto zákonem došlo ke změně pojištění z povinně smluvního na zákonné pojištění. To znamená, že sám zákon nám ukládá povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel. Zákonná povinnost uzavřít pojištění vznikla již samotnou existencí motorového vozidla nebo přidělením registrační značky. V zákoně o provozu na veřejných silnicích

⁷ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 3

⁸ Tamtéž str. 3

byl poprvé zaveden přímý nárok poškozeného na úhradu škody, a to pro případy, kdy nebyl dopaden viník škodné události. Dalším pro nás významným zákonem, který v tomtéž roce vyšel, byl zákon č. 189/1950 Sb., o pojistné smlouvě, který nahradil dřívější zákon o pojistné smlouvě, tedy zákon č. 155/1934 Sb. Tato novelizace upravovala základní práva a povinnosti účastníků pojistného vztahu a vymezil se účel pojištění. K další významné změně dochází v roce 1953 zákonem č. 85/1952 Sb., o pojišťovnictví. Tímto zákonem Československá pojišťovna přestala být národním podnikem a byla přejmenována na Státní pojišťovnu, která byla organizována jako státní pojišťovací ústav. V té době byla vládním nařízením č. 54/1953 Sb., o provozu na silnicích určena povinnost sjednání pojištění u Státní pojišťovny proti následkům odpovědnosti za provoz motorových vozidel. Toto nařízení platilo několik desetiletí až do roku 1997.^{9 10}

Dále bylo pojištění upraveno v občanském zákoníku z roku 1964, konkrétně v Části šesté, Hlavě druhé. Před rokem 2004 mohla být speciálními zákony, například zákonem č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, stanovena povinnost uzavřít pojistnou smlouvu, jež se vztahovala jak na osoby fyzické, tak i osoby právnické. Po roce 2004 byla tato ustanovení týkající se pojistné smlouvy přesunuta do zákona č. 37/2004 Sb. Dále byla problematika pojištění v roce 1964 upravena vyhláškou, která byla v následujících letech novelizována a nahrazena novou, jež stanovovala základní podmínky a rozsah zákonného pojištění vozidel, která byla provozována Českou státní pojišťovnou. Každé vozidlo bylo na základě vyhlášky ministerstva financí povinně pojištěno, a to bez ohledu na to, zda bylo reálně provozováno na pozemních komunikacích. Státní poznávací značka sloužila jako důkaz o uzavřeném a zaplaceném pojištění. Sazby ročního pojistného stanovoval stát prostřednictvím České státní pojišťovny, přičemž jejich výše se neodvíjela od poskytnutých plnění. Zákonné pojištění nezanikalo neplacením pojistného. Skutečností rozhodnou pro zánik pojištění byla smrt provozovatele vozidla, situace, kdy provozovatel vozidla přestal být jeho provozovatelem, a nakonec zánikem samotného vozidla.¹¹

Novelizací občanského zákoníku v roce 1992 zanikl státní pojišťovací monopol, což znamenalo, že mohly vznikat nové pojišťovny a navzájem

⁹ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 3-4

¹⁰ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 24-29

¹¹ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 11-12

si konkurovat v poskytovaných službách a cenách. Od 1. 1. 1992 bylo zákonné pojištění upraveno vyhláškou Ministerstva financí České republiky. Předchozí úprava fungovala na přesně stanovené sazbě pojistného, která nestačila pokrývat závazky pojistitelů a z toho důvodu se stalo pojišťovnictví poměrně ztrátovým odvětvím. Na konci 20. století byl přijat zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, zkráceně také nazývaný jako zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Do roku 1999 fungoval jen jediný pojistitel, který zároveň vykonával správu nad zákonným pojištěním, a to Česká pojišťovna, a. s. Tento zákon vzešel v platnost 1. 1. 2000.

Po roce 1990 došlo k přijetí ústavního zákona, kterým byla svěřena oblast pojišťovnictví výlučně do kompetence každé republiky zvlášť. Česká republika přijala zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. Tato nová právní úprava se týkala zejména pravidel pro působení zahraničních subjektů v pojišťovnictví, užití pojistných fondů a také přijala ministerstvo financí jako dozorčí orgán. Tento zákon byl následně několikrát novelizován, především v roce 1993, 1995 i 1999.¹²

Zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla došlo ke změně v rámci zákonného neboli povinně smluvního pojištění. V rámci této změny došlo k udělení licence 12 pojišťovnám namísto původní jedné pojišťovny.¹³

Podle původního zákona vznikalo pojištění odpovědnosti z provozu vozidla automaticky dnem uvedení vozidla do provozu. Dnes vzniká uzavřením smlouvy. Tuto povinnost uzavřít smlouvu máme stanovenou přímo zákonem.¹⁴

Pojištění jako takové bylo obsaženo v několika právních předpisech. Obecná úprava byla obsažena v občanském zákoníku z roku 1964. Dále platil zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a v neposlední řadě zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.¹⁵

V roce 2004 byla úprava pojišťovnictví vyňata ze zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku a byla přesunuta do samostatného zákona č. 37/2004 Sb.,

¹² KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 30-32

¹³ KOPECKÝ, Karel. *Povinné ručení: pojištění odpovědnosti z provozu vozidla : otázky a odpovědi*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0114-6. str. 11

¹⁴ Tamtéž str. 11

¹⁵ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 274

o pojistné smlouvě, který nabyt účinnosti dne 1. 1. 2005. Již dříve sem byly zařazeny oblasti právní úpravy týkající se spolupojištění, informace poskytované pojistníkovi a zájemci o pojištění a také pojištění právní ochrany. Občanský zákoník z roku 1964, byl, co se pojištění týče, velmi stručný, obsahoval jen 41 paragrafů, které byly obsaženy v Hlavě V. Chybějící úprava byla obsažena v pojistných podmínkách, které si stanovovaly samotné pojišťovny. Takové jednání vedlo k nejednotnosti a rozdílům mezi pojišťovnami. O deset let později došlo ke změnám především z hlediska zařazení právní úpravy pojištění. Od 1. 1. 2014 je tato úprava obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.¹⁶

U havarijního pojištění lze hledat jeho počátky v antických dobách, kdy se rozvíjelo námořní pojištění. Obchodníci pohybující se na moři se často setkávali s piráty nebo bouřemi v důsledku čehož došlo k poškození či dokonce odcizení zboží. Pojištění si sjednávali, aby se ochránili před vznikem finanční ztráty. Během 19. století se v důsledku rozvoje železniční a silniční dopravy rozšířilo havarijní pojištění i na tyto oblasti. S rozvojem automobilové dopravy souvisí i větší možnost vzniku dopravní nehody, přičemž náklady na opravu byly velmi vysoké. S tímto rizikem se zvyšovala poptávka po sjednání pojištění, které by neslo negativní důsledky vzniklé škodnou událostí. V začátcích poskytování havarijního pojištění byly kryty škody vzniklé na automobilech a jejich součástkách, postupem času se začala ochrana rozšiřovat i na další majetek (například zavazadla). Otázkou posledních let je přizpůsobování poskytovaných služeb pojišťovnou. Dochází ke zkoumání a hodnocení potřeb a rizik osob, které mají zájem o havarijní pojištění. Cílem je individualizace pojištění, tak aby odpovídalo potřebám zákazníků. Ve druhé polovině 20. století se rozšířilo portfolio krytých rizik. Nově se kryla škoda vzniklá přírodními katastrofami, vandalismem či dokonce teroristickými útoky. Mezi první pojišťovny v ČR, které poskytovaly havarijní pojištění patří Česká vzájemná pojišťovna a Českomoravská pojišťovna. Česká vzájemná pojišťovna vznikla v roce 1920 a poskytovala havarijní pojištění. O čtyři roky později byla založena Českomoravská pojišťovna, která se zaměřovala na pojištění osob a jejich majetku. Po první světové válce se rozrostl počet pojišťoven. Nicméně během komunistického režimu byly pojišťovny zestátněny a sloučeny do Všeobecné pojišťovny, která poskytovala i havarijní pojištění. Po překonání

¹⁶ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 273

komunistického režimu docházelo opět ke vzniku několika nových pojišťoven, které si vzájemně konkurovaly.

2. Vznik a platnost pojištění

Na začátku je důležité si vymežit některé základní pojmy, které se týkají pojištění jako takového, definovat jednotlivé subjekty pojistného vztahu, pojistné období, pojistku, pojistné a tak podobně.

Definice pojmu pojištění bývá složitá, jelikož neexistuje jedna určitá definice. Judikatura soudů nepodává vysvětlení, spíše by se dalo říci, že se také této definici vyhýbá, jelikož definice, lze jen výjimečně vyvrátit. Příkladem může být náleží ÚS ze dne 20. 2. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 5/2000, ve kterém soud zmínil skutečnost, že „*právní předpisy pojem pojištění nedefinují*“. Nicméně lze jej dovodit z občanského zákoníku.¹⁷ Tento termín je možné vymežit různě. Typicky se jedná o vztah dvou subjektů, který je založen smlouvou. Z tohoto ujednání vyplývají stranám vzájemná práva a povinnosti. Pojištěný má povinnost platit pojistné, tak jak je ujednáno ve smlouvě. Na druhou stranu má pojistitel povinnost poskytnout pojistné plnění v případě vzniku nahodilé a nejisté události. Cílem je převzít finanční rizika, tak aby nedošlo k úbytku na majetku pojištěného či poškozeného. Dalšími prvky vztahujícími se k pojištění je jak předmět, tak i pojistný zájem. Pokud neexistují, lze jen těžko hovořit o pojištění.

Mezi základní subjekty neboli účastníky pojistného vztahu řadíme především osobu pojistitele, pojištěného a poškozeného. Pro pojistný vztah je typické uzavření pojistné smlouvy. Z toho nám vyplývá, že potřebujeme minimálně 2 strany, aby smlouva mohla být podepsána. Pojistný vztah se nejčastěji zakládá pojistnou smlouvou, kde na straně jedné je pojistitel a na straně druhé pojistník. Pojistník je osobou, která se zavazuje pojistiteli platit pojistné a uzavřela s pojistitelem smlouvu, na základě které dojde k převzetí finančních nákladů vzniklých v důsledku pojistné události. Může nastat situace, kdy pojistník a pojistitel bude jedna a tatáž osoba.^{18 19} Definici osoby pojištěné, podává občanský zákoník v § 2766 jako „*osobu, na jejíž život, zdraví, majetek nebo odpovědnost nebo jinou hodnotu pojistného zájmu se pojištění vztahuje, je pojištěným*“.

¹⁷ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2021-. ISBN 978-80-7400-818-4. str. 167

¹⁸ NOVOTNÝ, Petr, NOVOTNÁ, Monika, BUDÍKOVÁ, Petra, IVIČIČOVÁ, Jitka, KEDROŇOVÁ, Kristina, ŠTROSOVÁ, Ilona a ŠTÝSOVÁ, Monika. *Nový občanský zákoník. Smluvní právo - 2., aktualizované vydání. 2., aktualizované vyd.* Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0609-7. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

¹⁹ DOLEŽAL, M., JIRSA, J., NOVOTNÝ, M., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XII - Závazky z právních jednání (§ 2055 - 2893)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-006-3. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

Pojistitelem je osoba, která se v případě vzniku pojistné události zavazuje plnit. Jedná se o poskytovatele pojištění, pojišťovnu. Tato osoba je definována v zákoně o pojišťovnictví. Jako pojišťovnu chápeme podle tohoto zákona „*tuzemskou pojišťovnu jako právnickou osobu se sídlem na území České republiky, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování pojišťovací činnosti podle tohoto zákona*“, dále může jít o „*pojišťovnu z jiného členského státu nebo pojišťovnu z třetího státu*“.²⁰ Provozování pojišťovací činnosti upravuje zákon o pojišťovnictví v Hlavě II., především díl I. je zaměřen na tuzemskou pojišťovnu. Česká národní banka udělí povolení podle odvětví pojištění na životní nebo neživotní. Neudělí povolení pro obě odvětví současně. Dané povolení se vztahuje na všechna rizika, která spadají do stanoveného odvětví.²¹ Na základě § 13 zákona o pojišťovnictví je tuzemská pojišťovna „*oprávněna provozovat pojišťovací činnost na základě a v rozsahu povolení uděleného Českou národní bankou jako akciová společnost nebo družstvo a je-li její sídlo na území České republiky*. Povolení udělí ČNB na základě žádosti, kterou podá uchazeč ještě předem dnem jejího zápisu do obchodního rejstříku. Dnes se již upřednostňuje elektronické podání žádosti, dříve se preferovala písemná forma. Pro schválení žádosti je nutné splnit podmínky. Mezi takové podmínky patří především podmínka sídla, sdělení identifikačních údajů ke každé osobě, která má tvořit kvalifikovanou účast v pojišťovně, osoby s klíčovými funkcemi musí být způsobilé a důvěryhodné, nesmí být bráněno účinnému výkonu dohledu v pojišťovnictví, musí být splněna výše základního kapitálu, aktiva pojišťovny nesmí pocházet z trestné činnosti nebo z neidentifikovatelných zdrojů, prokázat původ kapitálu, zajištit funkční a efektivní kontrolní systém, byl předložen obchodní plán a další podmínky uvedené v § 13 odst. 6 zákona o pojišťovnictví.

Požadavky na základní kapitál jsou odstupňovány svojí výší podle provozovaných pojistných odvětví. Výše kapitálu má především selektivní charakter, snaží se zajistit vstup do oblasti pojišťovnictví jen osobám, které mají dostatečné finanční aktivum.²² Požadovaná výše kapitálu je určena zvláště pro životní a neživotní pojištění. Upraveno je to v § 18 zákona č. 277/2009 Sb., který dále odkazuje na přílohu č. 1.

²⁰ Zákon č. 277/2009 Sb., Zákon o pojišťovnictví § 3 odst. 1 písm. a), b)

²¹ Tamtéž, § 13 odst. 2

²² KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 87

Nad pojišťovny vykonává dohled Česká národní banka, která v případě zjištění nedostatků souvisejících s pojišťovací činností, zjednává nápravu. K napravení využívá institutu krátkodobého financování, ozdravného plánu, zavedení nucené správy či dokonce pozastavení výkonu činnosti pojišťovny.²³

Pojistné a pojistné období se sjednávají v pojistné smlouvě. Pojistné je finanční splátka nebo platba, kterou platí pojistník. Jedná se o stanovený finanční obnos, který bude pojistník platit, pro to, aby mu bylo pojištění poskytnuto.²⁴ Pojistitel má právo na pojistné za dobu trvání pojištění. Platba pojistného je povinností pojistníka. Jedná se o úplatu za poskytování pojištění. Ve smlouvě se stanovuje výše pojistného, doba splatnosti a informace o tom, zda jde o jednorázovou platbu či běžné pojistné. U jednorázové platby jde o situaci, kdy je cena stanovena na celou dobu trvání pojištění a splatné nastává dnem počátku pojištění. V případě běžné platby se jedná o platby za stanovená pojistná období. Splatné je prvního dne pojistného období. Pojistná období mohou být stanovena například roční, půlroční, čtvrtletní či měsíční. V případě, že není ujednáno pojistné období, platí zde domněnka, že pojistná smlouva byla sjednána na období jednoho roku.²⁵ Pojistná období se sjednávají v pojistné smlouvě. Jedná se o dobu, na kterou je sjednáno pojištění. Tato doba se může rozdělit na menší časové úseky, ve kterých bude placeno pojistné.

Pojistný zájem, který podmiňuje vznik a dobu trvání pojištění, je definován v ustanovení § 2761 občanského zákoníku jako „*oprávněná potřeba ochrany před následky pojistné události*“. V případě pojistného zájmu má osoba strach ze situace, která může nastat a mít negativní vliv na majetek dané osoby. Cílem uzavření pojistného plnění je chránit pojištěného před vznikem finanční ztráty.²⁶ Pojistník může mít zájem na ochraně zdraví, života či majetku. U pojištění majetku je možné si nechat pojistit i budoucí zájem, každopádně je potřeba to mít stanoveno v pojistné smlouvě. Není vyloučeno, aby se pojistný zájem týkal i třetí osoby, lze sjednat pojištění vztahující se na jinou osobu. Jedná se o potřebu chránit sebe,

²³ PŘIKRYL, Vladimír. *Zákon o pojišťovnictví: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-546-8. str. 2-4

²⁴ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 29

²⁵ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 286-287

²⁶ DOLEŽAL, M., JIRSA, J., NOVOTNÝ, M., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou*. Svazek XII - Závazky z právních jednání (§ 2055 - 2893). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-006-3. Převzato z CODEXIS®, doplněk LIBERIS®.

osoby blízké a majetek před negativními následky pojistné události. V případě zániku samotného pojistného zájmu, zaniká i pojištění.²⁷

2. 1 Obecně ke smlouvě

Občanský zákoník je chápán jako obecná právní úprava občanskoprávních vztahů, označujeme jej „*lex generalis*“. Použije se obecně na ty situace, které nejsou specifičtěji upraveny zvláštními zákony, které by byly ve vztahu speciality. Platí zde princip „*lex specialis deroget legi generali*“. Pokud ve speciálních zákonech není konkrétní právní úprava stanovena, použije se obecný právní předpis, v tomto případě občanský zákoník. Definice smlouvy jako takové je obsažena v občanském zákoníku v ustanovení § 1724 a následující. Smlouva je dvou či více stranný akt, kterým smluvní strany projevují vůli uzavřít mezi sebou závazek. Obsahem tohoto aktu jsou vzájemná práva a povinnosti, které stranám z platné smlouvy vyplývají. Projevuje se zde zásada smluvní volnosti a autonomie vůle stran. Tyto zásady jsou typické pro soukromé právo. Typické pro ně je to, že není povinnost uzavřít takovou smlouvu, je jen na vůli stran, zda si takový závazek sjednají a jaká práva a povinnosti si v něm upraví. Je tedy jen na vůli subjektů, zda smlouvu uzavřou či nikoliv. Případně v jaké formě bude smlouva uzavřena a co bude jejím obsahem. Je na uvážení strany, jakého smluvního partnera si zvolí a jak si upraví vzájemný smluvní vztah, nicméně se při vymezování smluvního vztahu musí držet v mezích právního řádu.

Princip autonomie vůle stran vychází z ústavního principu legální licence, který je zakotven v čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Zjednodušeně jde o to, že každý může činit vše, co není výslovně zákonem zakázáno. Znamená to tedy, že pokud není v zákoně zakázáno uzavřít smlouvu, je na uvážení stran, zda ji uzavřou či nikoliv.

Smlouva je uzavřena, jakmile strany shodně projeví svoji vůli. Účinnost uzavření smlouvy může být stanovena dohodou stran i na jiný okamžik, než je projevení souhlasné vůle.

V první řadě musí být zřejmý zájem uzavřít smlouvu, tedy nabídka, ze které musí být vyvoditelné, kdo jej činí.²⁸ Z principu smluvní svobody vyplývá, že nikdo nemůže být nucen k uzavření smlouvy, jelikož jedním ze znaků je svobodná vůle.

²⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2762, § 2763, § 2765

²⁸ Tamtéž § 1731

Výjimku tvoří jen zákon, který nám může stanovit povinnost takovou smlouvu uzavřít, jako je tomu například u tzv. „povinného pojištění vozidel“. V takovém případě má provozovatel vozidla povinnost automobil pojistit, nicméně už je na jeho vůli, zda si sjedná i tzv. „havarijní pojištění“.

2. 2 Pojistná smlouva

Z ustanovení § 1724 odst. 1 občanského zákoníku vyplývá, že „*smlouvou projevují strany vůli zříditi mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy*“.

Občanský zákoník řadí pojistnou smlouvu spolu se sázkou, hrou a losem do odvážných smluv. Odvážná smlouva závisí na nejisté události, ze které plyne prospěch a nebo neprospěch jedné ze smluvních stran. Jde o situace, které jsou nahodilé, můžeme předpokládat, že nastanou, ale není jisté kdy a zda vůbec nastanou. Takové události jsou neplánované a nečekané.²⁹

Pojistná smlouva se řadí mezi odvážné smlouvy, jak bylo výše zmíněno. Je potřeba ji odlišit od jiných, z této skupiny smluv odvážných. Jako příklad je možné uvést sázku. Účelem sázky je potvrzení výhry. Cílem je získat majetkový prospěch pro jednu ze stran, která prokáže správnost tvrzení. Na druhou stranu u pojištění je podstatný pojistný zájem. Cílem je poskytnout majetkové plnění pro případ potřeby, který může nastat. Smyslem pojištění není získat majetkový prospěch jedné z osob, ale snaha navrátit v předešlý stav, který byl narušen nějakou nahodilou událostí. Uzavírá se za účelem minimalizace následků pojistné události.³⁰

Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla se uzavírá pojistnou smlouvou. Smlouva je akt, který vzniká na základě konsensuálního vyjádření všech stran. Jedná se o dvoustranné právní jednání. Obsahuje ujednání o právech a povinnostech smluvních stran. Avšak ve většině případů dochází k situaci, kdy pojistitel má již smlouvu připravenou a odmítá skutečnosti v ní upravené měnit. Tento případ je pak nazýván jako adhezní či formulářový způsob uzavírání smluv. Je pak na pojistníkovi, zda přistoupí na takové podmínky nebo je odmítne. V případě, že s nimi nesouhlasí často mu nezbyvá nic jiného než si vyhledat jiného pojistníka, který bude jeho požadavkům vyhovovat. O adhezní způsob uzavření smlouvy se jedná i v případě, kdy jde o smlouvu formulářového typu. Nicméně i tento typ je možné po dohodě změnit. Pokud jsou u adhezního způsobu uzavírání smlouvy

²⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2753

³⁰ DOLEŽAL, M., JIRSA, J., NOVOTNÝ, M., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kolektiv autorů. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XII - Závazky z právních jednání (§ 2055 - 2893). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-006-3. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

dohodnuty jiné podmínky, jsou sepsány v doložce. Takováto doložka musí být součástí smlouvy a obě strany s ní musí být seznámeny, jinak nejde o platnou doložku. Platí zde fikce, že osoba je s doložkou seznámena, jestliže její význam musela znát.³¹

V případě, že pojistná smlouva odkazuje na pojistné podmínky, má pojistitel povinnost seznámit s nimi pojistníka, a to ještě před samotným uzavřením smlouvy. Pojistné podmínky definují vznik, změnu či zánik pojistného vztahu, dále pojistné události, rozsah pojistného plnění, splatnost atd.³²

Pojistná smlouva zavazuje obě smluvní strany k právům a povinnostem. Pojistiteli ukládá povinnost poskytnout pojistníkovi (nebo třetí osobě) pojistné plnění, pokud nastane nahodilá událost, která byla předem vymezena ve smlouvě. Na druhou stranu se pojistník zavazuje pojistiteli platit pojistné. Pojistnou smlouvou se přenášejí rizika vzniklá pojistnou událostí z pojistníka na pojistitele.³³

Smlouva je uzavírána na dobu určitou nebo neurčitou. V případě, že máme pojistnou smlouvu uzavřenou na dobu určitou, využívá se tzv. institut automatického prodloužení. Dochází k tomu, tak že před uplynutím lhůty ani jedna ze stran neprojeví zájem o zánik, nebo opomenou podat výpověď. Pojistný vztah je prodloužen a k jeho zániku nedochází.³⁴ Pokud máme smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou, tak s největší pravděpodobností nám pojišťovna odešle složenku na zaplacení dalšího období a zde záleží na nás, zda zůstaneme u stejného pojistitele a zaplatíme příslušnou sumu nebo pojistitele změňme či konkrétní vozidlo nebudeme již nadále provozovat.³⁵

Pokud máme smlouvu sjednanou na dobu delší, než je jeden kalendářní rok, vyžaduje se písemná forma smlouvy. Jestliže není splněna písemná forma, je smlouva považována za relativně neplatnou. Každopádně zaplatí-li pojistník včas pojistné, považuje se písemná forma smlouvy za zachovanou.³⁶ U smlouvy, která je sjednána na dobu kratší jednoho roku, se obligatorně písemná forma smlouvy nevyžaduje, nicméně to nevylučuje možnost sepsat ji písemně, jestliže o to alespoň jedna ze stran projeví zájem a smluvní strany se tak dohodnou.

³¹ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 275-276

³² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2774

³³ Tamtéž § 2758 odst. 1

³⁴ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2021-. ISBN 978-80-7400-818-4. str. 241-242

³⁵ KOPECKÝ, Karel. *Povinné ručení: pojištění odpovědnosti z provozu vozidla : otázky a odpovědi*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0114-6. str. 14

³⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2758 odst. 2

Jestliže pojistník vlastní několik vozidel, je možné podle zákona uzavřít jednu pojistnou smlouvu o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla na všechna jeho vozidla. To samé se týká více aut jednoho provozovatele.

Pojistitel má povinnost vydat pojistníkovi tzv. zelenou kartu okamžitě po uzavření pojistné smlouvy. Zelená karta je jakési mezinárodně uznávané potvrzení o uzavření pojištění o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.

2. 2. 1 Obsahové náležitosti pojistné smlouvy

Mezi povinné či jinak řečeno obligatorní obsahové náležitosti smlouvy patří zejména identifikace smluvních stran. U pojistitele se jedná o název „pojišťovny“, IČO, sídlo, bankovní spojení (číslo účtu, variabilní symbol, konstantní symbol atd.). U pojistníka, pokud se jedná o fyzickou osobu, se uvede jméno a příjmení, datum narození, adresa bydliště, bankovní spojení, popřípadě telefonní číslo nebo e - mailová adresa. V případě, kdy je pojistníkem právnická osoba, uvede se její název, sídlo, IČO, bankovní spojení. Přímou ustanovení § 3019 občanského zákoníku vymezuje, na základě, jakých údajů je možné osobu identifikovat, tak aby nedocházelo k její záměně s osobou jinou.³⁷

Další obligatorní záležitostí je číslo pojistné smlouvy. Jedná se o desetimístné číslo, které se nachází i na tzv. „zelené kartě“. Dále je potřeba vymezit údaje o vozidle, předmět pojištění, pojistnou událost a pojistné nebezpečí, výši pojistného, jeho splatnost a údaj o tom, zda se jedná o pojištění běžné či jednorázové, limit pojistného plnění, oznámení škodné události, doba, na kterou je pojištění sjednáno a případné odchylné ujednání od pojistných podmínek. Pojistné podmínky obsahují zejména vymezení vzniku, trvání a zániku pojistného vztahu, způsob určení rozsahu pojistného plnění a jeho splatnost.^{38 39}

2. 2. 2 Vznik pojištění

Je potřeba rozlišit počátek pojištění a okamžik uzavření pojištění. Počátek pojištění je chápán jako časový okamžik, od kterého již vznikají vzájemná práva a povinnosti subjektům právního vztahu. Pokud ve smlouvě není stanoveno jinak,

³⁷ Pojistná smlouva. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/pojistna-smlouva>

³⁸ Tamtéž

³⁹ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla § 3

počátek pojištění je chápán jako den následující po dni uzavření smlouvy. Lze ve smlouvě stanovit i den pozdější. V takovém případě je potřeba přesně vymezit, kdy pojištění vzniká. Nejvhodnější je uvést přesný den, měsíc a rok, nicméně se nevylučuje ani možnost uvést např. „třetí den po uzavření smlouvy“. Na základě ustanovení § 2772 odst. 2 OZ není vyloučena možnost pojištění, které se vztahuje na dobu před uzavřením smlouvy. Ovšem zde pojistitel nemá povinnost vyplatit pojistné v případě, že již vznikla pojistná událost, o které pojistník věděl a nebo mohl vědět. Na druhou stranu zde nemá pojistitel právo na pojistné v případě, že věděl a nebo mohl vědět, že taková pojistná událost nemůže nastat.⁴⁰

Pojištění vzniká souhlasnými projevy obou stran, pokud nejsou učiněny okamžitě, vzniká po doručení o přijetí návrhu. Vznik pojištění může být vázán na splnění podmínek, které jsou uvedeny ve smlouvě, typicky jde o zaplacení pojistného.⁴¹

2. 2. 3 Platnost pojištění

Dobou platnosti pojištění je myšlena doba, na kterou je pojištění sjednáno. Tedy doba od sjednání pojistné smlouvy až do zániku pojištění. Platnost se může vázat na okamžik sjednání pojištění nebo může být stanoven den pozdější. Poté je třeba určit přesný den vzniku platnosti. Pojištění je platné od data, které je uvedeno ve smlouvě.

Rozlišujeme časovou a místní platnost. U časové působnosti je rozhodující doba „od kdy do kdy“ máme pojištění sjednáno, tedy dobu, po kterou jsme pojištěni. Doba platnosti může být i krátkodobá v rámci několika dní, typickým příkladem může být sjednání tzv. „přípojištění“ vozidla v cizině po dobu trvání dovolené. U dlouhodobého pojištění je doba platnosti chápána na dobu delší než 1 rok, kdy se tato doba může automaticky prodloužit.⁴²

V případě místní platnosti můžeme rozlišovat územní platnost v rámci jednoho státu, například jen v České republice, poté v rámci Evropské unie či celostátní platnost. Jedná se o údaj, který nám říká, kde pojištění platí, tedy na jakém území. Je možné uzavřít pojištění ve kterékoli zemi Evropské unie. V takové zemi není nutné mít vozidlo zaregistrované, ale je potřeba prokázat, že na daném

⁴⁰ HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. Eupress. ISBN 80-86754-48-0. str. 44

⁴¹ Tamtéž

⁴² Platnost pojištění. *EPojisteni.cz* [online]. Praha: ePojisteni.cz [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.epojisteni.cz/pojem-platnost-pojisteni/>

území pobýváme dočasně. Systém pojištění vozidel se v různých zemích liší v závislosti na vnitrostátní právní úpravě. Každý stát má jinak upraveno posuzování rizik, odškodnění či započítávání bonusu-malusu, nemají povinnost brát zřetel na předchozí pojistné události.⁴³

K platnosti dohody se vyžaduje, aby si strany ve smlouvě ujednaly, jak se vyrovnají v případě zániku pojištění. V případě, kdy chybí ujednání o době zániku, platí nevyvratitelná domněnka, že pojištění končí ke dni, kdy dohoda o zániku pojištění nabyla účinnosti. Nevyvratitelnost této domněnky spočívá v tom, že strany nemohou prokázat existenci jiné dohody, že k zániku pojištění došlo jindy.^{44 45}

V pojistné smlouvě je možné ujednat, že v případě uplynutí doby, na kterou byla smlouva sjednána, pojištění nezanikne za podmínky, že alespoň jedna ze stran minimálně 6 týdnů před uplynutím pojistné doby nesdělí druhé straně, že již nemá zájem na trvání pojištění.⁴⁶

2. 2. 4 Zánik pojištění

Stěžejní je, zda se pojištění ujednalo na dobu určitou či neurčitou. V případě uzavření pojištění na dobu určitou, zaniká uplynutím této doby. Je možné ve smlouvě stanovit, že uplynutím doby pojištění nezanikne, pokud pojistitel nebo pojistník alespoň 6 týdnů před uplynutím doby druhé straně nesdělí, že již nemá zájem na pokračování pojištění. V takovém případě se pojištění prodlouží o stejnou dobu, na kterou bylo sjednáno a za stejných podmínek, pokud nebude ujednáno něco jiného. V tomto případě se jedná o automatické prodlužování trvání pojistné smlouvy, která byla sjednána na dobu určitou.

Pojištění zaniká i v případě nezaplacení pojistného. Pokud pojistník upomene pojistitele o zaplacení pojistného a v poučení stanoví přiměřenou lhůtu, která nesmí být kratší než 1 měsíc ode dne doručení upomínky a v této době nebude pojistné zaplaceno, zaniká pojištění marným uplynutím této lhůty. Upomínka by měla mít písemnou formu, pojistitel v ní upozorní pojistníka, že v případě

⁴³ Platnost pojištění vozidla v EU. *Your Europe* [online]. Belgie: Your Europe, 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z:

https://europa.eu/youreurope/citizens/vehicles/insurance/validity/index_cs.htm

⁴⁴ Doležal Marek, Jirsa Jaromír, Novotný Michal, Trávníková Blanka a kolektiv autorů, *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek XII - Záväzky z právních jednání (§ 2055-2893)*, CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 06.02.2023] Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®

⁴⁵ Zákon č. 89/2012., občanský zákoník § 2802

⁴⁶ Tamtéž § 2803 odst. 2

nezaplacení, pojištění zaniká, vypočte v ní výši pojistného, stanoví dodatečnou lhůtu a poučí o následcích, které mohou nastat v případě neuhrazení pojistného. Lhůta počíná běžet dnem následujícím po dni, který byl rozhodný pro její počátek, v tomto případě by šlo o doručení, popřípadě oznámení upomenutí. Konec lhůty určené podle dnů, týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se svým číselným označením nebo pojmenováním shoduje se dnem, na který připadá skutečnost, od které se lhůta počítá. Pokud takový den v měsíci není, případně poslední den lhůty na poslední den daného měsíce. V případě, že konec lhůty připadne na víkend nebo svátek, je posledním dnem lhůty následující pracovní den.⁴⁷

K zániku pojištění dojde i jednostranným právním jednáním, na základě podání výpovědi z pojištění. U podání výpovědi se vyžaduje její písemná forma a musí být doručena druhé straně, aby se s ní mohla seznámit. Obě smluvní strany mohou pojištění vypovědět do dvou měsíců ode dne uzavření smlouvy s výpovědní lhůtou činící 8 týdnů. Druhou výpovědní možností strany mohou smlouvu vypovědět do 3 měsíců od vzniku pojistné události. V tomto případě je výpovědní lhůta jeden měsíc.⁴⁸ Dále občanský zákoník dává pojistníkovi možnost vypovědět pojistnou smlouvu, kdy výpovědní lhůta činí 8 týdnů, v případech, kdy pojistitel při určení výše pojistného použil hledisko diskriminační, například na základě rasy, náboženství nebo i těhotenství, jde tedy o porušení zásady rovného zacházení.⁴⁹ Také v případech, kdy došlo k přeměně pojistitele nebo mu bylo odňato povolení k provozování pojišťovací činnosti, může pojistník do jednoho měsíce od doručení či oznámení rozhodné skutečnosti, pojištění vypovědět.

Odstoupení od smlouvy je možné, pokud jedna ze stran porušila povinnosti, jim stanovené v § 2788 OZ a § 2789 OZ. Mezi tyto povinnosti patří pravdivé a úplné zodpovězení písemně položených dotazů při uzavírání smlouvy, změně smlouvy. V odpovědi nesmí být zatajeno nic podstatného. Pojistitel má povinnost upozornit pojistníka na nesrovnalosti mezi jím nabízeným pojištěním a požadavky zájemce o pojištění. Na základě těchto okolností může strana odstoupit od smlouvy do dvou měsíců ode dne porušení povinností. Pokud odstoupí pojistník od smlouvy za těchto situací, má pojistitel povinnost mu do jednoho měsíce od nabytí účinnosti

⁴⁷ Zákon č. 89/2012., občanský zákoník § 605, § 607, § 2804

⁴⁸ Tamtéž § 2805

⁴⁹ Tamtéž § 2769, § 2806

odstoupení, zaplatit výši pojistného, kterou sníží o jím již vynaložené náklady spojené s pojištěním.

Byla-li smlouva sjednána na dálku, např. prostřednictvím telefonu, e-mailu, faxu, internetu atd., má pojistník právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě 14 dnů ode dne jejího uzavření. Výjimku tvoří tzv. odvětví životního pojištění, kdy se lhůta ze 14 dní prodlužuje na 30 dní. Nevztahuje se to na situace, kdy bylo pojištění související s cestováním uzavřeno na dobu kratší než 30 dní. Pokud pojistník na základě těchto situací odstoupí od smlouvy, má právo na vrácení již zaplaceného pojištění. Z této částky si může pojistitel odečíst tu část pojistného, ze které již plnil.⁵⁰

V neposlední řadě dojde k zániku pojištění zánikem pojistného zájmu, pojistného nebezpečí, zničením pojišťované věci, smrtí pojištěné osoby, zánikem právnické osoby, která nemá právního nástupce a také odmítnutím pojistného plnění.⁵¹

Pojistné plnění lze odmítnout ze strany pojistitele, jestliže jsou kumulativně splněny podmínky stanovené v § 2809 OZ. Předpokladem je skutečnost, která zapříčinila pojistnou událost, o které se pojistitel dozvěděl až po této události. Při sjednávání pojištění neměl pojistitel možnost seznámit se s příčinou pojistné události z důvodu uvedení nepravdivých skutečností v odpovědi na dotazy, které mají význam z hlediska hodnocení pojistných rizik. Poslední podmínkou je skutečnost, která by ovlivňovala uzavření pojistné smlouvy. Smlouva by tak byla uzavřena za jiných podmínek, s jinou výší pojistného, nebo by nebyla uzavřena vůbec. Na právo pojistitele odmítnout pojistné plnění se vztahuje obecná tříletá promlčecí lhůta, která počíná běžet v okamžiku, kdy se pojistitel dozvěděl nebo alespoň mohl dozvědět o okolnosti určující její počátek, tedy předpoklady uvedené v § 2809 OZ, které vedou k odmítnutí poskytnutí pojistného plnění.⁵²

V případě nezaplacení pojistného se pojištění přeruší. Za počátek doby přerušení je chápána doba po uplynutí dvou měsíců ode dne splatnosti pojistného. Zaplacením pojistného končí přerušení. Během přerušení nevzniká pojistiteli právo hradit plnění vzniklé z pojistné události. V případě, že je tak ujednáno, započítává se přerušení do pojistné doby. Dojde-li k přerušení za trvání pojistné doby, netrvá

⁵⁰ Zákon č. 89/2012., občanský zákoník § 2808 odst. 3, 4, 5

⁵¹ Tamtéž § 2810

⁵² Tamtéž § 629 odst. 1

povinnost platit v této době pojistné. Občanský zákoník vymezuje výjimku přerušení, kdy toto nelze uskutečnit v případě, že existují důvody dané zákonem pro existenci pojištění. Takové pojištění nelze přerušit. Životní pojištění je možné přerušit, ale jen za podmínky, bylo-li tak ujednáno ve smlouvě.⁵³

2.3 Vývoj právní úpravy pojistné smlouvy

Rakouský všeobecný občanský zákoník pocházející z roku 1811, zvaný též ABGB, obsahoval skrovnou úpravu pojistné smlouvy, neboť v době jeho vzniku nebylo pojistné právo na tak rozvinuté úrovni jako je tomu dnes. ABGB řadil pojistné smlouvy mezi tzv. smlouvy odvážné, pro které je typické plnění z nejisté události, která může v budoucnu nastat, přičemž není jisté, zda k ní vůbec dojde. V první polovině 19. století byl kladen důraz na pojistnou smlouvu a v ní vymezené pojistné podmínky, podle kterých se později řešil případný spor, jelikož právní úprava této problematiky byla poměrně strohá. S přijetím říšského zákona v roce 1917 došlo ke stanovení základních zásad týkajících se pojistných podmínek. Říšský zákon byl nahrazen až v roce 1934 zákonem o pojistné smlouvě, který byl v roce 1950 novelizován dalším zákonem o pojistné smlouvě. K jeho zrušení došlo v důsledku přijetí občanského zákoníku z roku 1964, který v sobě obsáhl problematiku pojistných smluv. V rámci pojistné smlouvy je nutné stanovit si pojistné podmínky, které obsahují základní práva a povinnosti smluvních stran. Od roku 2005 došlo k duální právní úpravě pojistné smlouvy nabytím účinnosti zákona o pojistné smlouvě. Občanský zákoník byl v poměru obecného právního předpisu k zákonu o pojistné smlouvě, který byl speciální. Uplatňovala se zde zásada *lex specialis derogat legi generali*, ale jen na ty pojistné smlouvy, které byly uzavřeny po přijetí zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě. Smlouvy uzavřené před rokem 2005 se řídily právní úpravou občanského zákoníku. Občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb., se problematika pojistných smluv obsažená v zákoně o pojistné smlouvě, zařadila opět do občanského zákoníku. Lze říci, že v dnešní době máme tři právní předpisy, které nám upravují problematiku pojistných smluv. Jedná se o občanský zákoník, zákon o pojistné smlouvě, u kterého byla většina obsahu přesunuta právě do OZ a nakonec zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.⁵⁴

⁵³ Zákon č. 89/2012., občanský zákoník § 2801

⁵⁴ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 10-12

3. Škodové pojištění

Dle občanského zákoníku dochází ke členění pojištění na škodové a obnosové. Oba tyto typy pojištění řadíme do odvětví soukromého práva. Obecná úprava škodového pojištění je obsažena v § 2811 a násl. Obnosové pojištění je upraveno v § 2821 a násl. OZ. Rozdělení je dáno tím, za jakým účelem se pojištění sjednává. V jednom případě jde tzv. o navrácení do původního stavu čili náhrada škody a ve druhém případě jde o získání určitého peněžního obnosu, cílem je tedy zisk finančních prostředků. Liší se z hlediska práv a povinností účastníků pojistného vztahu.

Cílem pojištění škodového je navrácení v předešlý stav. Pojistitel tak dorovnáva škodu, která byla způsobena na zdraví či majetku pojistnou událostí definovanou v pojistné smlouvě. Principem tedy je nahradit vzniklou škodu majetkovou i nemajetkovou. Vyrovnáva se tím škoda, která vznikla v důsledku pojistné události, v zásadě by nemělo dojít ke zvětšení majetku či peněžního kapitálu poškozeného. To znamená, že vyplacená částka má pokrýt jen vzniklou újmu či škodu, nemá ji převyšovat. Při vyplácení pojistné částky je potřeba vycházet z pojistné smlouvy a pojistného. Je dobré po nějaké době upravit pojistnou smlouvu v závislosti na zhodnocování, popřípadě znehodnocování pojištěné věci. Například u nemovitostí dochází, obzvláště v dnešní době, ke zhodnocování, tedy navýšení hodnoty rodinného domu nebo sběratelského exempláře motorového vozidla. Naopak u běžně provozovaných automobilů či motocyklů dochází během let k jejich opotřebení a tím ztrácí na hodnotě. Na základě těchto skutečností se upraví pojistná smlouva tak, aby nedocházelo k podpojištění či přepojištění, a tím sice dojde k navýšení či naopak ke snížení pojistného, ale máme ochráněnou reálnou hodnotu věci. Pro hodnotu pojištěného majetku je rozhodující hodnota obdobné věci na daném území a v určitém čase.⁵⁵

Při změně vlastníka vozidla dojde k zániku pojištění v okamžiku oznámení změny pojistiteli, v případě, že v podmínkách pojistné smlouvy nebylo stanoveno něco jiného. V pojistné smlouvě lze stanovit další trvání pojištění i v případě změny osoby vlastníka.⁵⁶ U změny vlastníka automobilu celkem běžně dochází k ponechání pojištění, alespoň po určitou dobu. Změnu vlastnictví v malém i velkém technickém průkazu (také nazývané jako osvědčení o registraci vozidla)

⁵⁵ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 307-309

⁵⁶ Tamtéž str. 308

provede obecní úřad obce s rozšířenou působností. Jedním z dokumentů důležitých pro změnu vlastnictví je předložení tzv. zelené karty, která slouží jako potvrzení o sjednání pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Je tedy možné předložit zelenou kartu „původního“ vlastníka a nový vlastník si tedy sjedná „své“ pojištění až po změně údajů v osvědčení o registraci vozidla. Takováto možnost není dána u nových vozidel, kde ještě nemáme původního vlastníka, to znamená, že první majitel automobilu si musí sjednat pojištění o odpovědnosti ještě předtím, než na úřadě požádá o přihlášení nového vozidla.⁵⁷

U škodového pojištění se sjednávají limity pojistného plnění. Limity pojistného plnění jsou definovány v § 3a zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Rozumí se tím nejvyšší možná finanční částka, kterou pojistitel uhradí při nastalé pojistné události. Pojištěný má právo na to, aby za něj byla uhrazena škoda třetí osobě jím způsobená ublížením na zdraví či dokonce usmrcením. Jedná se minimálně o částku 35 milionů Kč na každou osobu, které byla újma způsobena. Započítává se do této výše i „náhrada nákladů vynaložených na péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění.“ Ve stejné výši má pojištěný právo žádat náhradu ušlých zisků, nákladů vynaložených na péči o zraněné zvíře, zničenou nebo mu odcizenou věc, v případě, že došlo ke ztrátě schopnosti o věc pečovat. Typicky jde o sjednání horní případně i dolní hranice pojistného plnění. „Pro stanovení, zda je horní hranice pojistného plnění určena pojistnou částkou, nebo limitem pojistného plnění, je určující, zda lze určit jeho pojistnou hodnotu. Pokud pojistnou hodnotu pojišťovaného majetku určit lze, určí se horní hranice pojistného plnění pojistnou částkou ve výši odpovídající pojistné hodnotě pojištěného majetku v době uzavření pojistné smlouvy.“⁵⁸ Na návrh vlastníka se stanoví výše pojistné částky, nicméně pojistitel má možnost nechat přezkoumat skutečnou hodnotu majetku na daném místě a v daném čase. V případě nesouladu může dojít k přepojištění či podpojištění. Tyto dva případy jsou vymezeny v občanském zákoníku v § 2853 a § 2854, pojistná částka se neshoduje s pojistnou hodnotou pojištěného majetku, v jednom případě je částka značně vyšší a v druhém případě je nižší. Zejména podpojištění může mít neblahé důsledky pro pojištěného, jelikož se při pojistné události krátí výše pojistného plnění ve stejném poměru, jako je výše pojistné

⁵⁷ Změna vlastníka vozidla. *Ministerstvo dopravy* [online]. Praha: Ministerstvo dopravy, 2020 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/Zivotni-situace/Registr-vozidel/zmena-vlastnika>

⁵⁸ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘÍKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 309

částky ke skutečné hodnotě majetku. Jestliže pojistnou hodnotu majetku určit nelze, vychází se z limitů pojistné plnění. Neprovádí se zde kontrola hodnoty majetku, vychází se zde jen z návrhu pojistníka. Tento druhý příklad se vztahuje zejména na pojištění odpovědnosti, jelikož zde nelze předem zjistit hodnotu škody či újmy. Pokud dojde k situaci, že výše škody bude přesahovat limit pojistného plnění, nebude přesahující část kryta pojištěním. Lze poté tuto zbývající povinnost vyžadovat po pojištěném tak, že musí uhradit škodu nebo újmu, která je již nad limit pojistného plnění.⁵⁹

Dolní hranice limitů pojistného plnění se využívá zejména u havarijního pojištění. Mluví se o ní jako o tzv. spoluúčasti. V rámci spoluúčasti se pojistník podílí na krytí následků vzniklých pojistnou událostí. Typické je sjednání spoluúčasti u havarijního pojištění, kde mohou nastat dvě odlišné situace. Jednou z nich je případ, kdy hodnota škody nepřesáhne částku spoluúčasti, tedy náhrada škody jde k tíži pojistníka nebo jiné osoby oprávněné. Pokud ale náhrada škody přesáhne limit stanovený pro spoluúčast, nahradí celou škodu pojistitel. Druhým případem je situace, kdy při vzniku pojistné události hradí spoluúčast osoba povinná vždy. Této problematice se však podrobněji věnuje kapitola o havarijním pojištění.⁶⁰

V poslední řadě je důležité zmínit, že hranice pojistného plnění se vztahují jen na jednu pojistnou událost.⁶¹ Pokud by tomu tak nebylo, vztahovaly by se limity na všechny pojistné události po dobu trvání pojištění u jednoho pojistitele a při překročení horního limitu by musel plnit pojistník nebo jiná osoba oprávněná, což by po ní bylo vymáháno a mohlo by dojít například až k exekučnímu řízení, aby mohla být náhrada škody uspokojena. Jestliže v rámci jedné škodné události vznikne více událostí pojistných, vztahuje se hranice pojistného plnění na všechny tyto pojistné události a dohromady nesmí překročit horní limit hranice pojistného plnění. Je-li výše všech pojistných událostí vyšší, než je horní hranice plnění, rozdělí se v poměru, v jakém je horní hranice pojistného plnění k celkové hodnotě vzniklé škody.⁶² Tedy pokud máme ujednanou výši horního limitu pojistného plnění například na 35 mil. Kč, může být do této výše vyplacena náhrada nemajetkové

⁵⁹ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 309-310

⁶⁰ Tamtéž. str. 310-311

⁶¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2813

⁶² *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3. str. 618

újmý každému poškozenému, nicméně pokud se jedná o náhradu majetkové škody, která u všech poškozených převyšuje limit pojistného plnění, sníží se každému pojistné plnění „v poměru tohoto limitu k součtu nároků všech poškozených“.⁶³ Z ustanovení § 2813 občanského zákoníku vyplývá, že hranice pojistného plnění se vztahuje jen na jednu pojistnou událost, jde však o vyvratitelnou právní domněnku, lze tedy v pojistné smlouvě sjednat hranice pojistného plnění i jinak, může se vztahovat na jednu nebo i více pojistných událostí.⁶⁴

V rámci pododdílu škodového pojištění jsou dále ustanovení týkající se množného pojištění, které v sobě zahrnuje tři specifitější typy. Množné pojištění vzniká „je-li též pojistný zájem pojištěn proti témuž pojistnému nebezpečí a pro tutéž dobu u několika pojistitelů.“⁶⁵ Množné pojištění nastává za splnění podmínek, mezi které patří sjednání pojištění u více pojistitelů, pojištění trvá ve stejné době, směřuje proti stejnému pojistnému nebezpečí a poslední podmínkou je pojištění stejného pojistného zájmu, tedy to, co chceme chránit pojištěním. Je nutné splnit tyto předpoklady kumulativně, tedy všechny.⁶⁶ V rámci občanského zákoníku rozlišujeme množné pojištění na soupojištění, souběžné pojištění a vícenásobné pojištění. Soupojištění se projevuje v mnohosti pojistitelů, kteří jsou zastoupeni jedním hlavním pojistitelem. Pro pojištěného je podstatné, že se mu pojistné tzv. sloučí a platí tedy jen jednu částku „jednomu“ pojistiteli, je vytvořena jedna pojistná smlouva. Vícenásobné pojištění vzniká je-li sjednáno pojištění, jehož součet pojistných částek přesáhne hodnotu pojištěného majetku a nebo v případě součtu limitů pojistného plnění, které přesahují výši vzniklé škody. Opakem je souběžné pojištění, kde se nejedná o překročení hodnoty majetku nebo limitů pojistného plnění, nýbrž o jejich nepřesáhnutí. V posledních dvou formách množného pojištění, tedy pojištění vícenásobného a souběžného se sjednává více pojistných smluv, přičemž jsou sjednány minimálně se dvěma různými pojistiteli.

⁶³ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) § 3a odst. 2 písm. b)

⁶⁴ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 310

⁶⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2816

⁶⁶ *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3. str. 626

Platí samostatně několik pojištění, v rámci každé pojistné smlouvy, to znamená, že nedochází ke sloučení pojistného.^{67 68}

V rámci škodového pojištění zákon vymezuje pojmy jako jsou zachraňovací náklady anebo přechod práv na pojistitele. Zachraňovací náklady jsou vynaloženy za účelem odstranění hrozícího pojistného nebezpečí či již vzniklé pojistné události vynaložené nad rámec stanovených povinností. Tyto náklady mohl vynaložit kdokoliv, pojistník, pojištěný či dokonce třetí osoba. Dotyčná osoba má právo žádat náhradu takto účelně vynaložených nákladů, ale i na náhradu škody, která jí v souvislosti s touto činností vznikla. Výjimkou jsou osoby, které mají na základě zákona či jiného právního dokumentu povinnost náklady vynaložit. Jedná se hlavně o záchranné složky, armádu, Policii ČR, hasičský záchranný sbor atd.⁶⁹ Pokud vzniklo osobě právo na náhradu škody či náhradu nákladů vynaložených k odstranění nebezpečí souvisejících s pojistnou událostí, přechází výplata těchto nákladů na osobu pojistitele v okamžiku výplaty pojistného plnění.⁷⁰

Do škodového pojištění lze začlenit zejména pojištění povinné, havarijní, pojištění odpovědnosti, domácnosti i nemovitosti.

Primárním účelem obnosového pojištění je získání finančních prostředků, obnosu, který zvětšuje majetkový rámec oprávněné osoby. Výše obnosu je určena na základě návrhu pojistníka, od něhož se poté odvíjí i výše pojistného. Při vzniku pojistné události pojistitel vyplatí pojistné plnění jednorázově nebo opakovaně ve formě vyplácení důchodu. Částka pojistného plnění nesouvisí se vzniklou škodou či újmou. Cílem je získat určitý obnos peněz, který zvětšuje majetek osoby. Nejedná se o reparaci vzniklé škody a o snahu navrácení v předešlý stav, to je typické pro škodová pojištění. Typické je získání vyššího pojistného plnění, než je reálná vzniklá škoda. V pojistné smlouvě se uvede, že jde o obnosovou formu pojištění, kde je v době uzavření smlouvy vymezena výše částky, která bude vyplacena. Vztahuje se na krytí rizik, u nichž nelze přesně stanovit výši škody. To znamená, že se ani reálná výše škody nezjišťuje z toho důvodu, že pojistné

⁶⁷ *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3. str. 625-640

⁶⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2816

⁶⁹ HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. Eupress. ISBN 80-86754-48-0. str. 59-60

⁷⁰ Tamtéž str. 60

plnění na ní není závislé. Obnosové pojištění se sjednává zejména u pojištění osob, pojištění pro případ smrti nebo invalidity.^{71 72}

Zákon v určité míře nechává na pojistiteli, o jaké pojištění půjde, avšak ne všechna pojištění lze sjednat i jako pojištění škodová, tak i jako pojištění obnosová. V některých případech zákon stanovil, o jaký typ půjde. Oběma způsoby je možné sjednat pojištění úrazové nebo pro případ nemoci. Jako obnosové lze sjednat jen pojištění životní. Naopak u škodového pojištění máme nejvíce typů pojištění. Jako pojištění škodové lze sjednat pojištění majetku, pojištění odpovědnosti za škodu, právní ochrany, úvěry a záruky a v poslední řadě také finanční ztráty.⁷³

Podle odvětví rozlišujeme pojištění na životní a neživotní. Do odvětví životního pojištění se řadí podle přílohy č. 1 části A zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví „*pojištění pro případ smrti, pro případ dožití se stanoveného věku (...), důchodu, pojištění úrazu nebo nemoci*“ atd. V části B jsou vymezena pojištění neživotní, kam patří „*úrazové pojištění, pojištění nemoci, pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidlech (...), pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek, (...), pojištění odpovědnosti za újmu vyplývající z provozu pozemního motorového vozidla a jeho přípojného vozidla*“ atd. Z tohoto rozdělení je zřejmé, že u neživotního pojištění je stěžejní pojistná událost, která se vyznačuje nejasností, zda nastane, popřípadě kdy nastane. Naproti tomu u životního pojištění je dané, že tyto události nastanou, ale není zřejmé kdy.⁷⁴

⁷¹ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 73-74

⁷² KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 317

⁷³ HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. Eupress. ISBN 80-86754-48-0. str. 99

⁷⁴ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 63

4. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

Když se podíváme opět trochu do minulosti, tak již víme, že na území České republiky v období 20. století, docházelo k poměrně častým změnám v úpravě formy pojištění odpovědnosti, a to ze zákonné na povinně smluvní a stále dokola. V roce 1932 vzešel v platnost tzv. malý automobilový zákon, který vymezoval povinnost uzavřít povinně smluvní pojištění odpovědnosti. Ukládal povinnost mít sjednané pojištění jen osobám, které podnikaly v dopravě, tedy provozovaly přepravu osob a věcí za úplatu. Tato povinnost byla následně rozšířena tzv. velkým automobilovým zákonem, kterým zákonodárce stanovil povinnost pro všechny provozovatele vozidel, tedy i těch, kteří využívali vozidlo i k soukromým účelům, nikoli jen k podnikání. Podstatnou odlišností od dnešní právní úpravy, je zejména taková skutečnost, že pojištění bylo vázáno na osobu, tedy řidiče, nikoliv na samotný automobil či motocykl. Následně zákonem č. 56/1950 Sb., o provozu na veřejných silnicích, se změnila forma pojištění na zákonnou. Pojištění bylo vázáno na samotnou existenci vozidla, ne jako u tzv. velkého automobilového zákona, kde byla rozhodující skutečnost evidence vozidla v registru motorových vozidel. Poté zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, došlo k navrácení se k povinně smluvní formě, tak jak ji dnes známe.⁷⁵

V případě zákonné formy pojištění se neuzavírala pojistná smlouva, bylo na pojistníkovi určit si výši pojistného na základě prováděcích vyhlášek k zákonu. Vyhlášky počítaly pouze s okolnostmi jako je druh vozidla, objem motoru a hmotnost vozidla. Pojistitel nevydával potvrzení o sjednání pojištění, dokladem však bylo potvrzení o zaplacení pojistného. Výše pojistného byla stanovena jednotně bez ohledu na věk řidiče a historii pojistných událostí. Nevyužíval se tedy systém bonusů a malusů. K zániku pojištění došlo až v případě zániku pojistitele nebo pojišťovaného vozidla, nikoli nezaplacením pojistného.⁷⁶

4. 1 Právní úprava

Dnes pojištění dělíme na povinné a dobrovolné. V případě dobrovolného pojištění zde neexistuje zákonná povinnost jej sjednat, je jen na vůli dotyčné osoby, pojistníka, zda tak učiní či nikoli. Povinné pojištění rozdělujeme na zákonné, kde máme přesně stanovenou zákonnou povinnost být pojištěni a v těchto případech se pojistná smlouva nesjednává. Tím je dán největší rozdíl mezi pojištěním

⁷⁵ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 3-12

⁷⁶ Tamtéž str. 32

zákonným a povinně smluvním. Jelikož u druhého typu, je dána povinnost zákonem, při splnění určitých podmínek či požadavků, sjednat si pojištění a je dána možnost pojistníkovi, se kterým pojistitelem smlouvu uzavře. Z toho vyplývá, že pojištění odpovědnosti z provozu vozidla řadíme do pojištění povinně smluvního. Povinnost sjednat tento typ pojištění se nevztahuje na všechny osoby obecně, ale jen na ty, které splní určité podmínky či předpoklady. Zejména může jít o provozovatele automobilu, jeho majitele, nebo úplně jinou osobu.⁷⁷

Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je upraveno v zákoně č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů. Tento zákon zkráceně nazýváme jako „zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla“. Obecně se používalo označení „povinné ručení“, které pravděpodobně vycházelo ze starší právní úpravy, kde bylo v názvu zákona používáno označení „ručení za škody“. Prováděcím předpisem je vyhláška ministerstva financí č. 205/1999 Sb. Tento zákon změnil formu pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel ze zákonné na povinně smluvní. Do roku 1999 zde působil pouze jeden subjekt, který poskytoval pojištění, a tím byla Česká pojišťovna, a. s. Na základě zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vznikla Česká kancelář pojistitelů, která převzala veškerá práva, povinnosti i finanční rezervy, které měla Česká pojišťovna a. s. S postupem času se na trhu s pojištěním odpovědnosti začali objevovat i další poskytovatelé, jejichž počet nakonec narostl až na 12. Následně byl vydán předpis ministerstvem financí, který stanovil minimální a maximální výši pojistného, aby byla zajištěna stabilita na poli pojistného trhu.⁷⁸

Do tohoto zákona se promítla nejen vyhláška Ministerstva financí č. 492/1991 Sb., ale i právo Evropské unie. Tím se stanovily podmínky a rozsah zákonného pojištění, došlo k rozšíření základních pojmů. Dále zákon obsahuje ustanovení týkající se pojistné smlouvy, rozsahu pojištění, podmínek pojistného plnění, zániku pojištění, práv a povinností účastníků pojistného vztahu atd. Další změnou je i to, že zákon již nestanovuje konkrétní částky pojistného, ale sami pojistitelé si určují výši pojistného na základě svých nákladů. V zákoně je také zakotven přímý nárok poškozeného vůči pojistiteli. U většiny předchozích úprav

⁷⁷ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 63

⁷⁸ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 4-5

musel poškozený uplatnit svůj nárok vůči samotnému škůdci a až po ohlášení pojistné události škůdcem, vznikla pojistiteli povinnost k plnění.⁷⁹

Po přistoupení České republiky k Evropské unii v roce 2004 mají vliv na právní úpravu směrnice Evropské unie. Probíhají snahy o sblížení a harmonizaci právních úprav v rámci Evropské unie prostřednictvím motorových směrnic. První motorová směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 2. 4. 1972 a druhá směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. 12. 1983, se týkají sblížení právních předpisů týkajících se pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pojištění pro tento případ v rámci členských států Evropské unie. Základem pro vytvoření zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla byla třetí motorová směrnice Rady 90/23/EHS ze dne 14. 5. 1990. Tato směrnice umožnila volný pohyb díky principu „single premium“, což znamená, že se pojistná smlouva vztahuje na celé území Evropské unie a svým obsahem zaručuje právní ochranu v každém členském státě. Nicméně, pokud ve státě, kde má vozidlo své obvyklé místo, tedy, kde je provozováno, má širší právní ochranu, pak se použijí právní předpisy tohoto státu. Jedním z nejdůležitějších významů těchto tří směrnic je zavedení povinného odpovědnostního pojištění motorových vozidel v členských zemích a systému mezinárodních zelených karet. Dále byla stanovena povinnost pro členské státy vytvořit kanceláře pojistitelů a zavedení zákazu výluky z pojištění, což znamená, že pojistitel se nesmí hojit na poškozeném, ale na pojištěném. Čtvrtá směrnice zavedla institut škodního zástupce a tím došlo k zesílení ochrany zájmů poškozených. Institut škodního zástupce má pomoci poškozeným zabezpečit jednodušší odškodnění ze vzniklých dopravních nehod. Předposlední motorová směrnice poskytla pravidla kvůli specifikaci a výkladu pro dřívější směrnice, navýšila limity pojistného plnění. Z důvodu snížení ochrany poškozených směrnice zakázala započtení spoluúčasti poškozeného u věcných škod, které byly způsobeny nepojištěnými vozidly. Zelená karta byla stanovena jako ukazatel o uzavřeném pojištění. Poslední, šestá motorová směrnice Rady 2009/103/ES ze dne 16. 9. 2009 sjednocuje předchozí směrnice do jednoho předpisu. Důvodem ke sjednocení byla především přehlednost, srozumitelnost a jednoduchost práva Evropské unie.⁸⁰

⁷⁹ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 5

⁸⁰ Tamtéž str. 5-7

4. 2 Povinně smluvní pojištění

Všechna vozidla registrovaná v České republice musí mít ze zákona uzavřené pojištění odpovědnosti. Předmětem pojištění není motorové vozidlo, nýbrž povinnost k náhradě újmy vzniklé provozem vozidla. Pojištění se vztahuje na vozidlo jako takové, ne však na jednotlivé osoby, které jej řídí. To znamená, že povinnost k náhradě vzniklé újmy je kryta pojištěním vozidla, ať už byla škoda způsobena kýmkoliv.⁸¹

Pojem vozidlo definuje pozitivně i negativně zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Vozidlo je chápáno jako dopravní prostředek, který slouží k přepravě osob nebo věcí. Poháněno je motorem, buď elektricky, plynem nebo nejčastěji benzínem či naftou. Rozlišujeme motorová vozidla a motocykly. První skupinu tvoří vozidla s nejméně 4 koly. Jako příklad lze uvést automobil, autobus, speciální vozidla jako je bagr, traktor atd. Motocykl nebo-li jinak řečeno jednostopé vozidlo, je dopravní prostředek se 2 nebo 3 koly. Typickým příkladem je motorka či skútr. Motorová vozidla mají povinnost být evidována v registru. Na základě registrace se vydá státní poznávací značka sloužící k identifikaci a rozpoznání vozidla. Jedná se o jednoznačné označení, které se skládá jak z písmen abecedy, tak i číselného označení.⁸² Povinnost registru motorového vozidla se vztahuje na občana České republiky, občana členského státu, osobu, která má na území České republiky trvalý nebo dlouhodobý pobyt. V případě právnických osob se povinnost vztahuje na provozovatele, který má sídlo v České republice. Centrální registr vozidel spravuje Ministerstvo dopravy, jednotlivé registry vedou obce s rozšířenou působností. Úřad zapíše vozidlo do registru na žádost, pokud má sjednané pojištění odpovědnosti a je technicky způsobilé.⁸³

Jedná se o pojištění, které kryje následky způsobené provozem vozidla. Jde tedy o naši záruku toho, že poškozenému, kterému jsme ať již úmyslně nebo neúmyslně, způsobili újmu na majetku nebo zdraví, bude vyplacena náhrada škody.⁸⁴

⁸¹ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 8

⁸² Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb. § 2

⁸³ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 17

⁸⁴ KOPECKÝ, Karel. *Povinné ručení: pojištění odpovědnosti z provozu vozidla : otázky a odpovědi*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0114-6. str. 11

Pojištění odpovědnosti se vztahuje na všechny osoby, které jsou účastny provozu a odpovídají za škodu, která je způsobena vozidlem, které je uvedeno v pojistné smlouvě. Tzv. pojištění odpovědnosti musí mít uzavřen vlastník i spoluvlastník vozidla, popřípadě jiná osoba, která má takovou povinnost vyplývající ze zákona. Vztahuje se na každou osobu, která má povinnost nahradit újmu vzniklou pojistnou událostí provozem vozidla definovanou v pojistné smlouvě. Pojištění se vztahuje na motorové vozidlo, které je uvedeno v pojistné smlouvě, a proto bude vzniklá škoda nahrazena ať již pojistnou událost způsobí pojistitel nebo někdo jiný, kdo s příslušným vozidlem způsobil pojistnou událost.^{85 86}

Povinnost sjednat pojištění se vztahuje na každé vozidlo vedené v evidenci silničních vozidel, a to po celou dobu, kdy je vozidlo registrováno v příslušné evidenci. Není rozhodující, zda je vozidlo provozováno či nikoli, ze zákona musí být pojištěna všechna vozidla, která jsou vedena v registru. Existují případy, kdy vozidlo nemusí být pojištěno, zejména jde o situace, kdy je automobil či motocykl vyřazen z registru, je vedený jako odcizený nebo je vozidlo vedeno jako vyvezené do jiného státu či zaniklé. Předmětem pojištění není vozidlo ani osoba jej provozující, ale je tím povinnost k náhradě vzniklé újmy v důsledku provozu vozidla. Vztahuje se na všechny řidiče.⁸⁷

Povinné pojištění kryje škody vzniklé na určitých typech pozemních komunikací. Jedná se o dálnice, silnice, místní komunikace a veřejně přístupné účelové komunikace. Rozdíly mezi těmito typy komunikací a jejich definice vymezuje zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. V případě, že je vozidlo provozováno mimo tyto komunikace, pojištění v takovém případě škodu nekryje. Z toho nám vyplývá povinnost pojistit vozidlo, které se vyskytuje na pozemní komunikaci, aniž by bylo využíváno pro transport osob či věcí, tedy bylo by zde ponecháno.⁸⁸ Pohyb vozidel na vymezených pozemních komunikacích je umožněn jen vozidlům vedeným v registru a s tím splněnou navazující povinností

⁸⁵ KOPECKÝ, Karel. *Povinné ručení: pojištění odpovědnosti z provozu vozidla : otázky a odpovědi*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0114-6. str. 12

⁸⁶ Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb. § 3

⁸⁷ KAZDA, P., KAZDOVÁ, K. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-18]. ASPI_ID KO168_p11999CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁸ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 8-10

pojištění pro případ odpovědnosti. Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích obsahuje v § 2 definici tohoto pojmu a dále vymezuje jednotlivé kategorie pozemní komunikace. „*Pozemní komunikace je dopravní cesta určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci, včetně pevných zařízení nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti*“. Mezi jednotlivé typy řadíme dálnice, silnice, místní komunikace a veřejně přístupné účelové komunikace. „*O zařazení pozemní komunikace do kategorie dálnice, silnice nebo místní komunikace a jejich tříd rozhoduje příslušný silniční správní úřad na základě jejího určení, dopravního významu a stavebně technického vybavení.*“⁸⁹ Zákon o pozemních komunikacích definuje jednotlivé typy pozemních komunikací, kam patří:

- **Dálnice** „*je pozemní komunikace určená pro rychlou dálkovou a mezistátní dopravu silničními motorovými vozidly, která je budována bez úroňových křížení, s oddělenými místy napojení pro vjezd a výjezd a která má směrově oddělené jízdní pásy*“. Zákonem č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích je na dálnicích stanovena minimální povolená rychlost na 80 km/h a maximální na 130 km/h. Dále podle tohoto zákona je dálnice označena svislou dopravní značkou „dálnice“. Rozlišujeme dálnice I. a II. třídy, kde jsou rozdíly zejména v tom, jaká vozidla a s jakou maximální hmotností smí jet na dálnici dané třídy.
- **Silnice** „*je veřejně přístupná pozemní komunikace určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci. Silnice tvoří silniční síť*“. Podle účelu využití se rozdělují na 3 třídy, a to silnice pro dálkovou a mezistátní dopravu, dopravu mezi okresy a silnice pro spojení obcí a napojení se na další typy pozemních komunikací.
- **Místní komunikace** „*je veřejně přístupná pozemní komunikace, která slouží převážně místní dopravě na území obce*“. Podle dopravního významu, určení a technického vybavení se rozdělují místní komunikace do 4 tříd.
- **Veřejně přístupná účelová komunikace** „*je pozemní komunikace, která slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků*“. Za splnění určitých podmínek, je možné omezit využívání účelové komunikace pro veřejnost.

⁸⁹ Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích § 3 odst. 1

Je kryto ublížení na zdraví, usmrcení, majetková škoda jako je např. ztráta, poškození, úplné zničení, ale i odcizení, pokud poškozená osoba v důsledku pojistné události ztratila schopnost dočasně věc sdržet. Dále se z tohoto pojištění hradí výlohy vynaložené na právního zástupce, ušlý zisk i lékařské zákroky. Podmínkou pro náhradu škody je i povinnost mít platnou pojistnou smlouvu. Hradí se skutečná újma, ušlý zisk, náklady spojené s právním zastupováním atd., maximální výše náhrady je stanovena v pojistné smlouvě. Není to tedy neomezené, je to ohraničeno limitem pojistného plnění.⁹⁰ Limitem pojistného plnění je podle zákona „nejvyšší přípustná hranice plnění pojistitele při jedné škodné události“.⁹¹

Zákonem máme stanoveny minimální sumy na náhradu škody. V případě ublížení na zdraví a s ním spojené náklady vynaložené na zdravotní péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění, tak i usmrcení. Zákon upravuje i situaci, kde dojde k újmě na zdraví u více lidí a jejich náhrada škody převyšuje stanovený limit. V takovém případě dojde k plnění každému poškozenému do sjednaného limitu. V součtu nákladů náhrady újmy u všech poškozených smí hodnota převýšit stanovený limit.⁹²

Při sjednání pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vydá pojistitel pojistníkovi potvrzení tzv. zelenou kartu, o sjednání pojištění. Jedná se o mezinárodní potvrzení, které prokazuje sjednání pojištění o odpovědnosti. V případě silniční kontroly je řidič povinen předložit zelenou kartu oprávněné osobě.⁹³ Dnes již může mít bílou barvu, dokonce už není povinnost vozit ji fyzicky ve vozidle, ale postačí elektronická verze např. v mobilním telefonu, což vychází ze skutečnosti, kdy se ministerstvo financí postavilo za řidiče, který se prokázal elektronickou zelenou kartou.⁹⁴ ⁹⁵ Například společnost Pillow, která poskytuje ke stažení svým klientům mobilní aplikaci, ve které má nahrané elektronické potvrzení o sjednání pojištění.

Pojistka je potvrzení o uzavření smlouvy, funguje jako tzv. doklad o sjednání a zaplacení pojištění. Vydává ji pojistitel pojistníkovi po uzavření pojistné smlouvy.

⁹⁰ KOPECKÝ, Karel. *Povinné ručení: pojištění odpovědnosti z provozu vozidla : otázky a odpovědi*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0114-6. str. 12

⁹¹ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) § 3a

⁹² Tamtéž § 3a odst. 2

⁹³ Tamtéž § 17 odst. 1

⁹⁴ Ministerstvo financí k povinnosti řidiče předkládat zelenou kartu. *Ministerstvo financí* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2021 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pojisteni-odpovednosti-z-provozu-vozidla/2021/ministerstvo-financi-k-povinnosti-ridice-44141>

⁹⁵ Rozhodnutí Ministerstva financí z 1. 7. 2021, Č. j.: MF-17750/2021/3503-4

V případě ztráty, zcizení, zničení či poškození bude vydána pojistníkovi nová pojistka na žádost a na jeho náklady.⁹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 2777 stanovuje náležitosti, které musí pojistka obsahovat. Rozlišují se náležitosti podle toho, zda byla smlouva uzavřena písemně či nikoliv. Pokud byla uzavřena pojistná smlouva písemně, musí pojistka obsahovat číslo smlouvy, určení pojistitele a pojistníka, určení oprávněné osoby, pojistnou událost, pojistné nebezpečí, a nakonec pojistnou dobu. V případě, že smlouva nebyla uzavřena písemně, musí pojistka obsahovat kromě výše uvedeného ještě výši pojistného, splatnost a informaci o tom, zda jde o pojištění běžné, či jednorázové, odchylná ujednání v případě, že byla sjednána a pokud bylo ujednáno, že se oprávněná osoba bude podílet na výnosech pojistitele, tak i způsob určení výše podílu. K určení osob se využívá jejich jméno a příjmení, adresa bydliště a identifikující údaj.⁹⁷

V případě silniční kontroly je řidič povinen předložit zelenou kartu na vyzvání příslušníka Policie ČR. Pokud zelenou kartu odmítne předložit, dopouští se tím osoba přestupku, za který lze uložit pokutu ve výši 1500 Kč – 3000 Kč.⁹⁸ Jestliže dojde z jakéhokoli důvodu k zániku pojištění, má pojistník povinnost vrátit pojistiteli zelenou kartu, na důkaz vrácení je mu do 15 dnů vydán doklad potvrzující tuto skutečnost.⁹⁹

Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vymezuje výjimky z obecné povinnosti pro sjednání pojištění. Do této výjimky patří vozidla provozovaná Bezpečnostní informační službou, vozidla složek integrovaného záchranného systému, která neslouží k podnikání a vozidla pocházející z cizího státu, která mají již zelenou kartu. U prvních dvou výjimek vydává zelenou kartu Ministerstvo dopravy ČR.

Pojistitel v rámci pojištění odpovědnosti nehradí škodu, kterou utrpěl řidič vozidla, jež pojistnou událost způsobil, to se týká i vozidla takového řidiče, jeho věcí, náklady léčebné péče, nemocenské pojištění. Újmu vzniklou řidičem vozidla při teroristické nebo válečné události, jestliže spolu souvisí. Dále pojistitel nehradí

⁹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2775

⁹⁷ Tamtéž § 2777 odst. 3

⁹⁸ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) § 16, § 17

⁹⁹ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 26

škodu vzniklou při soutěžích či organizovaných motorových závodech.¹⁰⁰ Typickým příkladem je celorepublikově známá událost Car wars, kde zájemci o noční sprinty při registraci podepisují listinu, na které je tato skutečnost uvedena a podpisem stvrzují, že berou na vědomí, že v případě pojistné události, pojistitel takto vzniklou škodu nehradí.

Pokud dojde ke vzniku újmy na vozidle, které řídila osoba odlišná od jeho vlastníka, pak je pojistitel povinen nahradit újmu vzniklou ublížením na zdraví nebo dokonce usmrcením, a dále náhradu nákladů vynaložených na péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění a regresní náhrady.¹⁰¹ V případě, že dojde ke vzniku škody v důsledku provozu dvou či více vozidel stejného vlastníka, nahradí pojistitel škodu jen v případě, že jde o různé provozovatele těchto vozidel, druhou kumulativní podmínkou je skutečnost, že provozovatel vozidla není osobou, na jehož vozidle škoda vznikla.¹⁰² Za provozovatele je považována osoba, která je zapsána v registru silničních vozidel jako vlastník.¹⁰³ Pojem provoz vozidla není definován v zákoně, nicméně jeho definici lze vyčíst z judikatury. Evropský soudní dvůr se zabýval definicí tohoto pojmu v rozhodnutí sp. zn. C-162/13 Damijan Vnuk, ze dne 4. 9. 2014. Soud došel k závěru, že za provoz vozidla se považuje jakékoliv jeho obvyklé využití, teoreticky bez ohledu na to, zda je provozováno na veřejných či neveřejných komunikacích, jako je tomu v tomto konkrétním případě. Z rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 27. 10. 1971, sp. zn. 1 Cz 42/71, č. 9/1972 Sbírký a zprávy ze dne 23. 11. 1983, sp. zn. Cpj 10/83, č. 3/1984 Sbírký vyplývá, že *„Škoda je způsobena zvláštní povahou provozu motorového vozidla tehdy, je-li způsobena jeho typickými vlastnostmi, zejména zvýšenou rychlostí, omezenou ovladatelností, vysokou hmotností, technickou konstrukcí či charakterem (pevnost, tvrdost) použitých materiálů; působení těchto faktorů musí být spojeno s využitím dopravního prostředku k jeho provozu. O provoz jde nejen při nejčastější a nejobvyklejší činnosti, jíž je jízda vozidla, nýbrž i v případě přípravy k jízdě, bezprostředních úkonů po ukončení jízdy, uvedení motoru do chodu v garáži, jakož i samovolného pohybu vozidla bez současného uvedení jeho motoru do chodu“*.

¹⁰⁰ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) § 7 odst. 1

¹⁰¹ Tamtéž § 7 odst. 2, §6 odst. 2 písm.a), §6 odst. 4

¹⁰² Tamtéž § 7 odst. 3

¹⁰³ Zákon č. 56/2001 Sb. Zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích § 2 bod č. 15

4.3 Provozování pojišťovací činnosti

Subjekty v rámci povinného pojištění jsou pojistitel a pojistník, lze je považovat za tzv. přímé subjekty. Naopak za nepřímé subjekty lze považovat osobu poškozeného, pojištěného a Českou kancelář pojistitelů, kteří do tohoto vztahu vstupují nedobrovolně. Česká kancelář pojistitelů je právnická osoba, profesní organizace sdružující pojistitele oprávněné na území České republiky provozovat pojišťovací činnost. V současné době se jedná o 14 pojistitelů, u kterých lze sjednat pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Pojistníkem je osoba, jež sjednala s pojistitelem pojistnou smlouvu. Poškozeným je osoba, které byla pojistnou událostí způsobena škoda a má nárok na náhradu jemu vzniklé újmy.¹⁰⁴

Termín pojišťovnictví nemá zákonnou definici, nicméně je možné ho definovat jako odvětví ekonomiky, které jistí ekonomickou eliminaci rizik vzniklých z pojistných událostí. Hlavním cílem je shromažďování peněžních prostředků a přerozdělování finančních rezerv a fondů tak, aby bylo možné z nich hradit škody vzniklé v důsledku pojistných událostí. Do systému pojišťovnictví řadíme především pravidla provozování této činnosti, ale i podmínky, za kterých lze provozovat pojišťovací, popřípadě zajišťovací činnost.^{105 106}

V České republice může provozovat pojišťovací činnost „*pouze tuzemská pojišťovna a pojišťovna z třetího státu, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování této činnosti, nebo pojišťovna z jiného členského státu, a to na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby*“. Tuto definici nám podává zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví ve svém § 4 odst. 1. Jedná se zejména o pojišťovny v České republice a pojišťovny z jiných členských států. Podmínkou pro poskytování jejich služeb je nutnost získat licenci pro poskytování služeb v oblasti pojišťovnictví od České národní banky.

Na základě zákona o pojišťovnictví Česká národní banka uděluje povolení k provozování pojišťovací činnosti na základě toho, zda jde o odvětví životních nebo neživotních pojištění. Toto povolení se vztahuje na provozování pojišťovací činnosti pro všechna rizika, která spadají do životního, ale i neživotního pojištění.

¹⁰⁴ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 18-25

¹⁰⁵ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 13

¹⁰⁶ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 14

Pojišťovna je oprávněna provozovat svoji činnost na základě a v rozsahu jí udělené licence. ČNB může omezit činnost poskytovatele pojištění, jestliže shledá pojišťovnu neschopnou plnit činnost v požadovaném rozsahu. Jedná se především o finanční a provozní zabezpečení.¹⁰⁷

Pojišťovna, která získala licenci od České národní banky, smí provozovat činnost jen v rámci této licence, tedy v rozsahu, který jí stanoví takové povolení. Musí splňovat určité požadavky mezi které patří například to, že je povinna jednat s odbornou péčí, postupovat obezřetně, nesmí poškozovat majetek, který jí byl svěřen dále nesmí ohrožovat osoby, které s ní jsou spojeny. Aby se předešlo takovému chování, musí po celou dobu své činnosti zajišťovat kontrolní systém a pravidelně z něj vyhodnocovat informace a včas přijímat potřebná opatření.¹⁰⁸ Do vnitřní kontroly lze podle zákona zahrnout především „*postupy účtování a postupy řízení, rámec vnitřní kontroly, vhodné mechanismy informování na všech úrovních pojišťovny (...) a kontrolu zajišťování shody s právními předpisy, kterými se řídí jejich činnost*“.¹⁰⁹ Soulad s právními předpisy se zajišťuje tím, že jsou předkládány návrhy jak statutárnímu tak i kontrolnímu orgánu dané pojišťovny.¹¹⁰

Je potřeba aby pojišťovna zajistila způsobilost a důvěryhodnost osob se stěžejními funkcemi. Nemělo by docházet k tomu, aby tyto osoby byly ve střetu zájmů, které by mohly mít negativní vliv na řádné vedení pojišťovny.¹¹¹

4. 4 Výše pojistného

Pojistné je určitý obnos peněžních prostředků, které náleží pojistiteli po dobu trvání pojištění. Povinností pojistníka je platit pojistné za poskytování pojištění. Platbu pojistného lze sjednat jako jednorázovou záležitost, nebo jako pravidelně opakující se platbu, nazývané jako běžné pojistné.

Základní úpravu pro stanovení výše pojistného lze vyčíst ze zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, konkrétně v § 3b. Na výši pojistného má vliv několik skutečností. První z nich je historie pojistných událostí. V případě, že pojistník v minulosti způsobil škodnou událost, může pojistitel tuto skutečnost

¹⁰⁷ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví § 13

¹⁰⁸ Tamtéž § 6 odst. 1

¹⁰⁹ Tamtéž § 7d odst. 1

¹¹⁰ Tamtéž § 7d odst. 2

¹¹¹ Tamtéž § 7a

zohlednit zvýšením ceny pojistného. Jestliže pojistník nezapříčinil vznik škody v důsledku provozu vozidla, lze sjednat pojistné nižší.¹¹²

Výše pojistného se individualizuje pomocí tzv. bonusů a malusů. Jedná se o skutečnosti, na základě, kterých dojde ke zvýšení nebo naopak ke snížení výše pojistného. Přestože se pojištění odpovědnosti váže na automobil, a ne na osobu, která ho řídí, bonusy a malusy se vztahují jen na konkrétní osobu. Zkoumají se situace týkající se daného pojistníka.

V rámci výše pojistného je zakázána diskriminace na základě pohlaví, což vychází z ustanovení § 2769 občanského zákoníku, antidiskriminačního zákona a § 59 odst. 2 zákona o pojišťovnictví. Stejně se vymezuje i hledisko věku, kde zákon o pojišťovnictví říká, že zde je výjimka na základě, které lze upravit výši pojistného. Využívají se k tomu speciální výpočetní hlediska a statistické údaje, na základě, kterých dojdou k závěru, že řidiči do 24 let tvoří rizikovější skupinu a na základě těchto informací pojišťovny stanovují automaticky těmto osobám vyšší pojistné. Podle mého názoru tím může docházet k diskriminaci na základě věku, což se promítá zejména u mladších osob (do 24 let), kterým je určena vyšší částka pojistného. Takové osoby se berou za rizikovější skupinu řidičů a předpokládá se, že u nich bude vyšší pravděpodobnost vzniku dopravní nehody. Dle mého názoru by se každý řidič v této „rizikové skupině“ měl posuzovat individuálně, jelikož jsou mezi námi jedinci, kteří řídí ohleduplně, bezpečně a dodržují dopravní předpisy, dokáží předvídat a umí bezpečně ovládat své vozidlo. Na druhou stranu velikou část osob do 24 let tvoří tzv. „rádoby zvaní závodníci“, kterým dopravní předpisy nic neříkají a na silnicích se pohybují tak, jako by tam byli sami a kvůli takovým jedincům jsou „diskriminováni“ vzorní řidiči stejné věkové kategorie.

Při výpočtu výše pojistného a uplatňování systému bonus-malus se zkoumá celková doba pojištění vozidla a počet způsobených dopravních nehod. U bonusů se za každý rok, tedy 12 měsíců bez nehody dostane pojistník na slevu 5 %-10 % z povinného pojištění. Tuto procentuální částku si každá pojišťovna upravuje sama, a proto se mohou ceny pojištění u různých pojišťoven lehce lišit. Maximální bonus činí zhruba 50 %-60 % a to za maximální dobu bez nehod, což je 10 let (120 měsíců). Pokud se staneme viníkem dopravní nehody, přichází na řadu malus, který nám

¹¹² Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) §3b odst. 2

snižuje naše slevy na pojistném. Dojde k odečtení několika měsíců či let tzv. bezškodného období. Maximální hodnota malusu se může vyšplhat až na 120 %-150 %, která se připočte k ceně povinného pojištění.¹¹³

V případě, že není splněna povinnost mít sjednané pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a toto vozidlo nebylo vyřazeno z registru, nebo jinak mu nezankla tato povinnost, náleží příspěvek České kanceláři pojistitelů. Výše příspěvků je odvislá od počtu dní, kdy vozidlo nebylo, avšak mělo být pojištěno a výše denní sazby se určuje podle druhu vozidla¹¹⁴. Spolu s tímto příspěvkem může Kancelář žádat i náhradu vynaložených nákladů k uplatnění práva na příspěvek. V případě, že Kancelář do jednoho roku neodešle povinné osobě výzvu k zaplacení příspěvku, dochází k zániku této povinnosti.¹¹⁵

¹¹³ Bonusy pro povinné ručení. *EPojisteni.cz* [online]. Praha: ePojisteni.cz, 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.epojisteni.cz/bonus-povinne-ruceni/>

¹¹⁴ Vyhláška Ministerstva financí č. 205/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ze dne 15. 9. 1999

¹¹⁵ Zákon č. 168/1999 Sb., *o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla)* § 4

5. Havarijní pojištění

Havarijní pojištění se řadí do pojištění dobrovolných. Nemáme žádnou zákonnou povinnost jej sjednat, nicméně například u leasingových aut může povinnost jeho sjednání vyplývat z leasingové smlouvy. Každopádně je-li vozidlo v soukromém vlastnictví konkrétní osoby, je pouze na jejím uvážení, zda jej uzavře či nikoliv. Stejně jako u povinného pojištění se i havarijní váže na automobil, a ne na osobu vlastníka daného vozidla. Jedná se o pojištění majetková, která patří do odvětví neživotního pojištění. Kryje škody, které způsobíme třetím osobám v důsledku námi provozovaného vozidla.

V průběhu trvání pojištění dochází ke změnám hodnoty majetku, kterým by se měla přizpůsobit i pojistná smlouva. Pokud bychom nepozměnily hodnotu v pojistné smlouvě, mohlo by dojít k podpojištění či naopak přepojištění, což v případě vzniku pojistné události může mít negativní následky v podobě poměrného snížení pojistného plnění. Dojde-li k nesouladu mezi hodnotou majetku a pojistnou částkou, dochází k podpojištění či přepojištění. V rámci přepojištění převyšuje pojistná částka reálnou hodnotu pojištěného majetku. K této situaci dochází poměrně často v souvislosti s pojištěním vozidel, jelikož si pojistíme nové vozidlo, které postupem času ztrácí na hodnotě a my tak platíme větší částky pojistného, než bychom platili, pokud bychom si „aktualizovali“ pojistnou smlouvu. Obráceným případem je podpojištění, zde je vyšší hodnota majetku a nižší pojistná částka. Tato situace může mít negativní dopad pro pojištěného v případě vzniku pojistné události. Pojistitel může v určitém poměru snížit vyplácenou hodnotu pojistného plnění. Pojistné plnění se snižuje „*ve stejném poměru v jakém je výše pojistné částky ke skutečné výši pojistné hodnoty pojištěného majetku*“.¹¹⁶ Při vzniku pojistné události se posuzuje hodnota majetku v době vzniku této nahodilé události a pojistná částka sjednaná ve smlouvě.¹¹⁷

Havarijní pojištění lze sjednat jako „all risk“ pojištění, které kryje veškeré škody vzniklé na pojištěném vozidle, nicméně v pojistné smlouvě lze sjednat výjimky, na které se vztahovat nebude. Druhou variantou je vymezení jednotlivých pojistných nebezpečí v pojistné smlouvě. Strany si spolu ve smlouvě určí, na co se pojištění vztahovat bude a na co naopak ne. Za pojistná nebezpečí, která

¹¹⁶ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘÍKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 350

¹¹⁷ Tamtéž str. 345-350

si lze určit ve výčtu pojistných nebezpečí, lze uvést například: vandalismus, odcizení, požár, následky po krupobití atp.¹¹⁸

Havarijní pojištění nekryje jen škody, které vzniknou v důsledku námi zapříčiněné pojistné události na našem vozidle, ale lze jím pokrýt například i odcizení, poškození, srážku se zvěří či živelné události. Je-li havarijní pojištění sjednáno i na odcizení vozidla a k jeho odcizení dojde, poskytne pojistitel vlastníkovému pojistné plnění. Dojde-li následně k nalezení dopravního prostředku, má pojistitel nárok na vrácení pojistného plnění, které vyplatil. Pokud u nalezeného vozu došlo ke škodě, má vlastník právo odečíst si z pojistného plnění, které by měl vrátit pojistiteli, část finančních prostředků, které pokryjí vzniklou škodu. V dřívější právní úpravě (zákoně o pojistné smlouvě) bylo stanoveno, že nalezený majetek přešel do vlastnictví pojistitele, nicméně v pojistné smlouvě mohlo být ujednáno něco jiného. Jestliže byla věc poškozena tak, že je možné ji opravit jen s nepřiměřenými výdaji, považuje se stále za ztracenou.¹¹⁹

V pojistné smlouvě je dobré uvést hodnotu majetku, který je předmětem pojištění, pokud není uvedena vychází se z obvyklé ceny na daném místě a čase. Smlouva bude jinak obsahovat podobné náležitosti jako pojistná smlouva vztahující se na pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a obecné náležitosti stanovené v občanském zákoníku.¹²⁰ Na výši pojistného má vliv hodnota vozidla, jeho stáří, typ vozidla, účel jeho použití, výše spoluúčasti atd.¹²¹

Při vzniku pojistné události se postupuje obdobně jako v případě povinného pojištění. Oznámi se pojistná událost pojistiteli, který zahájí šetření. Určí se likvidátor, který prohlédne poškozený majetek a určí cenu pojistného plnění. Osoba na jejímž majetku škoda vznikla, nesmí zahájit opravy ani odstranění zbytků zničeného majetku do doby, než s tím vysloví souhlas pojistitel. Výjimku tvoří případy, kdy by v důsledku neopravení či neodstranění zbytků ze vzniklé škody měly negativní dopady na životní prostředí, ochranu zdraví či bezpečnosti.¹²²

¹¹⁸ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 345-346

¹¹⁹ Tamtéž. 348-349

¹²⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2849

¹²¹ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 65

¹²² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2851 odst. 1, 2

Limity pojistného plnění jsou stanoveny horní hranicí a nad tuto maximální hranici již pojistitel neplní a je možné částku nad rámec horního limitu pojistného plnění vyžadovat po pojištění, čemuž je věnován prostor v kapitole o škodovém pojištění, ale mohou být stanoveny i dolní hranicí. Tzv. spoluúčast nemusí být v pojistné smlouvě vůbec stanovena a nebo může být omezena jen na určitá pojistná nebezpečí. Dolní mez je typická pro pojištění havarijní, kde si pojistitel s pojistníkem sjednávají v pojistné smlouvě peněžní částku, do které pojistitel plnit nebude. Typicky jde o určité procentuální vyjádření pohybující se zejména mezi 5 % a 10 %, nicméně může být ujednáno i jinak, a nebo může být stanovena pevná částka, například 5 000 Kč či 10 000 Kč. Nazýváme to spoluúčastí na pojistném plnění. Pojistník se podílí na plnění v případě vzniklé škody v důsledku pojistné události. V rámci spoluúčasti rozlišujeme dvě situace. První situací je případ, kdy škoda nepřesáhne stanovenou dolní hranici pojistného plnění, pak je vzniklá újma k tíži pojištěného. Typickým příkladem ze života je situace, kdy neznámý pachatel odře auto na parkovišti a odjede a není možné ho dohledat, vzniklá škoda nepřesáhne částku 5 000 Kč, což je pevně stanovená dolní hranice spoluúčasti. V takovém případě pojistitel neposkytne pojistné plnění a náhrada vzniklé škody jde k tíži pojištěného, který si jí musí hradit sám. Nicméně pokud v tomto prvním případě vzniklá škoda přesáhne stanovenou částku spoluúčasti, nahradí pojistitel škodu v plném rozsahu. Tím se liší od druhé situace, v té totiž pojistitel nahradí jen škodu nad rámec spoluúčasti. V takovém případě se na náhradě škody podílí jak pojištěný do výše stanovené spoluúčasti, tak i pojistitel, ale jen nad stanovenou dolní hranicí, odečte tedy částku spoluúčasti od pojistného plnění.¹²³ Lze tedy říci, že spoluúčast je peněžitá hodnota, kterou se podílíme na krytí vzniklé škody. Některé pojišťovny svým klientům vyměřují nižší pojistné pod podmínkou, vyšší spoluúčasti.

Typicky se havarijní pojištění uzavírá na delší časové období, zejména v řádu několika let, avšak nelze vyloučit možnost sjednání krátkodobého pojištění či sezónního pojištění. Sezónní pojištění se využívá hlavně přes léto, kdy motorkáři mají příznivé počasí. Přes zimu se jednostopá vozidla tolik nevyužívají a je proto hloupost platit na ně pojištění, když jen stojí v garáži. V případě sezónního pojištění nesmí být dopravní prostředek provozován mimo dobu sjednanou v pojistné smlouvě. Krátkodobá pojištění se sjednávají například při cestě na dovolenou

¹²³ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo. 2.* přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. str. 310-311

vlastním vozidlem. Tím se dají pokrýt rizika at' již odcizení, vandalismus, poškození od jiného účastníka provozu, který například odjel od nehody či škodu vzniklou živelnou událostí. Běžné je také rozšíření asistenčních služeb prostřednictvím krátkodobého havarijního pojištění. Ne všechny pojišťovny v České republice umožňují sjednání si krátkodobého havarijního pojištění.

5. 1 Leasing

Jedná se o pronájem motorového vozidla, kde v rámci tohoto vztahu máme na jedné straně pronajímatele a na druhé nájemce. Pronajímatel se zavazuje nájemci poskytnout k užívání vozidlo, za což mu od nájemce náleží nájemné, dohodnutý obnos peněz. Po uzavření smlouvy, není-li ve smlouvě stanoven den jiný, předá pronajímatel nájemci vozidlo s potřebnými doklady a ve stavu způsobilém k dohodnutému způsobu užívání. Povinnost nájemce vozidlo pojistit vyplývá ze smlouvy jen pokud se tak strany dohodly.¹²⁴ Rozlišujeme dva druhy leasingů, operativní a finanční. Operativní leasing je v podstatě prostý pronájem vozidla, kde se ujednání pojištění řídí § 2323 občanského zákoníku. U finančního leasingu, po jeho skončení přechází vlastnictví na osobu, která si vozidlo „pronajímala“. Typicky bývá finanční leasing uzavírán na delší dobu, aby bylo vozidlo „splaceno“ a tím přešlo vlastnické právo na nového vlastníka.

V rámci pojištění odpovědnosti leasingových aut není žádný rozdíl od „ne leasingových“ provozovatelů motorových vozidel, všichni mají povinnost sjednat si pojištění o odpovědnosti. Změna ovšem nastává v rámci havarijního pojištění, které je dobrovolné a závisí jen na dotyčné osobě, zda se rozhodne ho sjednat či nikoli. Běžnou praxí leasingových nájemců, tedy osoby, které si pořídí dopravní prostředek od leasingového poskytovatele, je povinnost sjednat si i pojištění havarijní. Nájemce sice vozidlo užívá, nicméně vlastníkem je pronajímatel, který je zapsán v technických průkazech a rozhoduje o vozidle, kdy proběhne oprava, jaká může být její maximální výše, zda povolí nějakou technickou úpravu vozidla atp. V případě vzniku pojistné události se pojistné plnění vyplácí právě leasingovému pronajímateli, ne nájemci.¹²⁵

Problematické u leasingu je určit, kdo má povinnost sjednat pojištění odpovědnosti, tedy povinné pojištění. Touto problematikou se zabýval Nejvyšší

124 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2323 a násl.

125 KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 20

soud ve svém rozsudku 25 Cdo 2563/2005, kde řekl, že je potřeba primárně vycházet z leasingové smlouvy a zaměřit se na práva a povinnosti obou stran, tedy jaká práva byla převedena na nájemce. Pokud směl nájemce užívat vozidlo jen obvyklým způsobem a nesměl na vozidle provádět technické úpravy a potřebné opravy směl realizovat jen specializovaný servis, hradil jen běžnou údržbu a neměl povinnost vozidlo pojistit, nelze jej považovat za provozovatele.¹²⁶

Se zánikem leasingu dochází automaticky i k zániku pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, pokud není stanoveno ve smlouvě jinak.

¹²⁶ KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7. str. 20

6. Doplnková připojištění

Cílem doplnkového připojištění je možnost rozšíření pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Předmětem jsou pojistná rizika, před kterými se chceme nechat pojistit. Tato doplnková připojištění postupem času vystupovala z havarijního pojištění, dnes již máme možnost sjednat si zhruba desítku pojistných rizik v rámci připojištění. Stále více se přibližuje pojištění havarijnímu, lze říci, že do určité míry havarijní pojištění nahrazují. Nicméně lze si ujednat i připojištění k havarijnímu pojištění, které je tzv. „nad rámec“ a běžně jej daná pojišťovna nemá zahrnuté v rámci balíčku havarijního pojištění.

Jde o volitelné připojištění, kterým lze rozšířit portfolio nabízených krytí pojistných rizik. Pojistník nemá žádnou povinnost si sjednat doplnková připojištění, je jen na jeho vůli, zda tak učiní či nikoliv. V této dobrovolnosti v rámci sjednání se shoduje s pojištěním havarijním.

Výsledná cena za poskytování pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je odvislá od vybraných doplnkových připojištění. Lze tedy říci, že již máme vypočtenou cenu za povinné pojištění, na kterou má vliv zejména objem motoru, věk pojistníka, typ vozidla a nemalou roli na cenu má i systém bonusů a malusů. K této ceně za pojištění povinné se připočte cena za vybraná volitelná připojištění. Pojistník hradí jak pojištění povinné, tak i doplnkové jako jedno pojištění, tedy prostřednictvím jedné výsledné platby.

V dnešní internetové době, je velmi jednoduché vyhledat si nejlevnější pojištění a během chvilky jej mít sjednáno. Dnes existuje již řada webových stránek, na nichž si jednoduše zaškrtneme připojištění, o která máme zájem, zadáme informace o vozidle a údaje o naší osobě a ve vteřině se nám načte seznam pojišťoven, které nabízejí služby dle našeho požadavku i s jejich cenami. Tímto způsobem si lze jednoduše vybrat nejlevnější nabízené pojištění. Obdobným způsobem lze sjednat jak pojištění povinné, tak i havarijní.

Asistenční služby se využívají především při nepojízdnosti vozidla, která je zapříčiněna v důsledku dopravní nehody či nečekanou poruchou. Bývají sjednány již v rámci povinného pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ale mohou být omezeny jen do určité vzdálenosti. Například je odtah vozidla kryt pojištěním jen do vzdálenosti 50 km nebo v rámci České republiky. Sjednáme-li si asistenční služby v rámci doplnkového připojištění, můžeme tím rozšířit vzdálenost, kterou nám pojišťovna finančně pokryje při využití odtahu automobilu.

Když se řeknou asistenční služby, asi většina lidí si pod tímto pojmem představí odtah vozidla, které je nepojízdné v důsledku dopravní nehody. Nicméně okruh poskytovaných asistenčních služeb je širší. Lze sem zařadit některé právní, administrativní a technické práce. Kromě výše zmíněného odtahu vozidla sem spadají i služby týkající se vyproštění, poskytnutí náhradního vozidla po dobu opravy, proplacení nákladů na pokračování v cestě, proplacení hotelu z důvodu nutnosti přenocování a některé pojišťovny poskytují i uschování vozidla, služby automechanika, výměna poškozeného kola či pneumatiky, dovoz paliva, nastartování vozidla, jestliže je vybitá baterie, poradenství prostřednictvím telefonu, pomoc advokáta, poskytnutí finančních prostředků například pro pokračování v cestě, jestliže došlo k jejich ztrátě, náklady spojené s likvidací vozidla, doprava řidiče zpět ke svému vozidlu, přeprava do nemocnice, zajištění náhradního řidiče nebo dokonce dopravu lidského těla do České republiky.¹²⁷ Cílem je zajištění, zorganizování a úhrada služeb spojených s odstraněním následků pojistné události, která postihla pojištěné vozidlo nebo posádku vozidla.

V rámci pojištění skel se lze s pojišťovnou dohodnout, zda se toto připojištění vztahuje jen na přední či všechna skla, a to i včetně panoramatického. Některé pojišťovny si sjednávají tzv. spoluúčast. Spoluúčast si pojišťovna stanoví ve svých podmínkách. Lze se setkat se spoluúčastí trvalou, kde se pohybujeme zhruba v řádu 500 Kč-1000 Kč, tato spoluúčast trvá po celou dobu trvání pojištění.¹²⁸ Některé pojišťovny si vymezují „krátkodobou“ spoluúčast, která se vztahuje jen na prvních pár týdnů či měsíců po uzavření doplňkového pojištění.¹²⁹ Tím se snaží předejít situacím, kdy si pojistník pojistí skla na svém automobilu, nicméně zatají skutečnost, že takové sklo je již poškozeno. Pojistitel by mu opravu zaplatil a pojistník by pojištění poté zrušil. V dnešní době je velice snadné takto neuvádět skutečnosti, jelikož již není nutné provádět prohlídku vozidla před sjednáním pojištění fyzicky, nýbrž stačí pouhá fotografie automobilu, u které nejde zaručit, zda je to fotografie aktuální, či již straší nebo dokonce upravená, kde je vozidlo v perfektním stavu. Některé servisy při výměně skel poskytují tzv. služby navíc, aby si udržely a přivedly nové zákazníky. Například se lze setkat se servisy,

¹²⁷ Asistenční služby. *EPojistení.cz* [online]. Praha: ePojistení.cz, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.epojistení.cz/asistencni-sluzby/>

¹²⁸ Doplňkové pojištění Kooperativa. *Povinneruceni.com* [online]. Praha: PFP, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.povinne-ruceni.com/kooperativa-doplňkove-pojistení/>

¹²⁹ Doplňkové pojištění Direct. *Povinneruceni.com* [online]. Praha: PFP, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.povinne-ruceni.com/kooperativa-doplňkove-pojistení/>

kteře k výměně skla darují zdarma dalnicnı známku, prspevек na pohonné hmoty, po dobu opravy poskytnou náhradní vozidlo í vyzvednout automobil u zákazníka doma.¹³⁰

Úrazové pojištění řidıce a přepravovaných osob tvoří dalı typ doplňkového pojištění. Dolo-li v důsledku pojistné události k újmě na zdraví í dokonce k úmrtí, má pojistitel povinnost plnit, na základě sjednaného pojištění v pojistné smlouvě. Beznejı se využívá jednorazove plnění, a to zejména u méně závažných úrazů. V případě smrti í trvalých následků lze plnit formou pravidelného důchodu, tedy jako pravidelne mesıcnı platby. V pojistných podmínkách si pojistitel vymezuje výjimky případů, za kterých nebude plnit. Mezi nejzakladnejı patří situace, kdy dolo k porušení dopravního značení.¹³¹ Základem pro určení výše plnění je stanovení limitů. Tyto limity nejsou shodne s limity podle zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, jak jsou uvedeny u pojištění povinného. Limity se v rámci tohoto doplňkového pojištění pohybují v řádu statisíců korun.¹³²

Pojištění proti ˇskodam způsobeným ˇzivelnımi pohromami se vztahuje na potkozenı vzniklá například kroupami, vichřicemi, povodněmi, tornády, lesními požáry. Některé pojistovny do tohoto typu řadí i krytí nákladů pro případ potkozenı vozidla zveřı. Často se toto pojištění vztahuje jen na divoká zvirata. ˇSkoda vzniklá domácím zviretem může být kryta jiným pojištěním, zejména havarijním.

Pojištění proti odcizení vozidla. Případy týkající se odcizení věcí, jsou upraveny u pojištění zavazadel v rámci dalıho odstavce. Pojištění proti odcizení bývá typicky součastí havarijního pojištění, ale jak je jíž výše uvedeno, doplňková pojištění z něj vycházejí a pojistovny jej umožňují sjednat k pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Významnou roli hraje rozlišení předmětu pojištění, a to, zda je předmětem celé vozidlo nebo i jeho jednotlivé astı. Často se lze setkat s ukradenymi koly í uřıznutym katalyzátorem. Rozdíl bývá i v tzv. územní platnosti pojištění, tedy v jakém státě jsme stále pojištěni. Některé pojistovny sjednavajı pojištění proti odcizení vozidla jen v rámci Ceske republiky, ale jiné mají toto pole působnosti ˇsirı a vztahuje se například i na území Evropske unie.

¹³⁰ AUTOSKLOSTRıPEK [online]. Praha: Jakub Jeek, 2018 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <http://www.autosklostripek.cz/>

¹³¹ Úrazové pojištění řidıce a posádky. *Toppojistenı.cz* [online]. Praha: Top-Pojištění.cz, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.top-pojistenı.cz/povinne-ruceni/urazove-pojistenı-ridice-a-posadky>

¹³² Doplňkové pojištění Direct. *Povinneruceni.com* [online]. Praha: PFP, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.povinne-ruceni.com/kooperativa-doplnkove-pojistenı/>

Pojištění zavazadel se vztahuje na přepravované věci, které jsou uloženy ve vozidle na místech k tomu určených a na střešním i zadním nosiči. Týká se jak poškození či zničení věcí, tak i jejich odcizení či ztráty, a to v případě, kdy osoba pozbyla v důsledku pojistné události schopnost věc opatrovat. Předmětem jsou i věci, které má osoba na sobě nebo při sobě. Každá pojišťovna si připojištění upravuje sama a má jiné pojistné podmínky. Některé si stanovují spoluúčast, některé nahradí odcizené zavazadlo ze zaparkovaného automobilu a jindy nahradí škodu na zavazadlech vzniklou v důsledku živelní pohromy. V rámci každé pojišťovny jsou jak pojistné podmínky, tak i předmět pojištění velmi individuální.

Jestliže dojde k odcizení či poškození vozidla, je možné využít půjčení si vozidla náhradního. V rámci pojištění nákladů na nájem náhradního vozidla, běžně pojišťovna nehradí pohonný materiál ani čištění vozidla, to ovšem nevylučuje skutečnost, že v pojistné smlouvě může být ujednáno něco jiného. V rámci pojistných podmínek lze sjednat omezení na poskytnutí nákladů za využití náhradního vozidla. Užívání vozidla lze omezit jen na území České republiky, cenovou kategorii vozidla nebo na minimální dobu opravy. Pokud nedosáhne doba opravy minimální stanovené hranice, nemá pojistník nárok na náhradu nákladů za využívání náhradního vozu.

Pojištění právní ochrany poskytuje právní pomoc v situacích, kdy se osoba pojištěná dostane do právního sporu. Z tohoto pojištění se kryjí zejména náklady spojené s právními službami jako jsou soudní poplatky nebo poplatky za právního zástupce.

Důležité je zmínit i skutečnost, že v rámci doplňkového pojištění existují určitá omezení a výluky. Proto je potřeba důkladně prozkoumat podmínky pojištění a poradit se s pojistitelem, tak aby byla pokryta všechna rizika. Tím můžeme eliminovat vznik situace, kdy budeme mít pojištění sjednáno a kvůli výjimce nám nebude pojistné plnění poskytnuto.

7. Pojistná událost a řešení pojistné události

7. 1 Pojistné nebezpečí

Jedná se o příčinu vzniku pojistné události. V podstatě jde o důvod, proč vznikla pojistná událost. S tímto termínem úzce souvisí pojem pojistné riziko. Pojistné riziko je možné definovat jako procento pravděpodobnosti, že vznikne pojistná událost, která je vyvolána pojistným nebezpečím.¹³³

7. 2 Pojistná událost

Pojistná událost, někdy též nazývána jako škodná událost. Jde o nahodilou skutečnost, se kterou je spojena povinnost pojišťovny poskytnout pojistné plnění. Jedná se o situaci, se kterou se počítalo, bylo možné, že nastane, ale nebylo jisté kdy a zda vůbec nastane. Pokud při takové události utrpíme menší či větší škodu na zdraví, životu či majetku, tak právě před takovými finančními následky nás chrání uzavřené pojištění.¹³⁴ Dopravní nehodou dojde ke vzniku škody na pojištěném automobilu či motocyklu, popřípadě dalším vozidle, majetku a osobách. V případě zinscenované dopravní nehody, jejímž cílem je zejména úmyslné získání peněžních prostředků, došel Nejvyšší soud ve svém rozsudku (NS 28 Cdo 2950/2015) k závěru, že se nejedná o pojistnou událost a pojistitel nemá povinnost plnit. Obdobným případem, kdy nebyla nahrazena škoda vzniklá v důsledku dopravní nehody, se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 1016/2019 ze dne 24. června 2020. Předmětem řízení byla situace v rámci, které řidička (pojistník) jela v obci nepřiměřeně rychle a překročila maximální povolenou rychlost, v důsledku čehož způsobila vznik majetkové škody i nemajetkové újmy ostatním účastníkům provozu. V rámci soudního rozhodnutí jí byl uložen trest za přečin, a to podmíněné odložení trestu odnětí svobody, trest zákazu řízení motorových vozidel a také jí byla uložena povinnost nahradit nemajetkovou újmu, kterou svým činem způsobila. Soud došel k závěru, že v tomto případě nešlo o nahodilou událost a k tomu bylo vozidlo užito ke spáchání trestného činu, z těchto důvodů nemá pojišťovna povinnost nahradit náklady.

Na základě určitých situací, může pojistiteli vzniknout právo uplatnit svou regresní náhradu, kterou může požadovat po pojištěném. Z § 10 zákona o pojištění

¹³³ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 29

¹³⁴ Tamtéž

odpovědnosti z provozu vozidla vyplývá, že se může jednat například o situace, kdy škoda byla způsobena úmyslně, opustil místo dopravní nehody nebo znemožnil její vyšetřování, odmítl se podrobit dechové zkoušce či zkoušce na přítomnost jiných omamných a psychotropních látek, řídil vozidlo pod vlivem alkoholu či jiné látky, řídil vozidlo, přestože mu byl uložen trest zákazu činnosti atd.

7. 2. 1 Šetření pojistné události

Obecnou právní úpravu týkající se šetření pojistných událostí obsahuje občanský zákoník v § 2796 a násl. a dále § 9 a násl. zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Při vzniku dopravní nehody je v prvním případě důležité zjistit, zda jsou nějaké osoby zraněny a poskytnout jim prvním pomoc a zavolat případně záchrannou službu. Důležité je označit úsek dopravní nehody výstražným trojúhelníkem a varovat ostatní účastníky provozu a obléct si reflexní vestu. Pokud dojde ke vzniku škody přesahující částku 100 000 Kč, k úmrtí či zranění, škoda vznikla i třetí osobě nebo pokud se strany dopravní nehody nedohodnou na jejím zavinění je nutné přivolat Policii ČR. Policie sepíše záznam o dopravní nehodě a dá na něj své razítko. Jestliže není nutnost Policii přivolat a obě strany s tím souhlasí, sepíšou záznam samy. V záznamu je potřeba uvést informace týkající se pojistné události jako je místo a čas události, případní svědci, zda došlo ke zranění či ke vzniku škody na majetku třetí osoby. Dále se zaškrtnou políčka okolnosti nehody a uvedou se informace o vozidlech a jejich řidičích, pojistníkovi a pojistitelích. Na obrázku se označí šipkou střet vozidel a nakreslí se náčrt nehody v době střetu. Na závěr se oba řidiči podepíší a mohou připsat do záznamu poznámky. Vhodné je si pořídit fotodokumentaci pojistné události, tedy prostředí, kde k ní došlo a jaká je vzniklá škoda na vozidlech i jiném majetku.

V případě, že nastane pojistná událost, je potřeba o této skutečnosti informovat pojistitele. Obeznámit pojistitele lze v dnešní době několika způsoby, a to buď telefonicky, písemně, osobně nebo online. Ne všechny pojišťovny umožňují všechny uvedené způsoby. Některé pojišťovny mají zřízené telefonní linky, prostřednictvím kterých splníme svou oznamovací povinnost. Další možností je vyplnění požadovaných listinných dokumentů a odesláním je či osobním doručením pojistiteli. Oznamovací povinnost se vztahuje na pojistníka, pojištěného, oprávněnou osobu nebo jinou osobu, která má zájem na pojistném plnění.

Na základě oznámení pojistné události provede pojistitel potřebná šetření, ke kterým je potřeba mu poskytnout součinnost. Pravdivě se pojistiteli sdělí

okolnosti vzniku pojistné události a její následky, tedy vzniklou škodu, práva třetích osob, popřípadě informace o vícenásobném pojištění. Pojistiteli se předloží potřebné dokumenty prostřednictvím poštovních služeb, osobně či využitím online formuláře či jejich naskenováním.¹³⁵

Bez zbytečného odkladu pojistitel zahájí šetření pojistné události, nejpozději však do 3 měsíců, ode dne, kdy bylo uplatněno právo na pojistné plnění.¹³⁶ Prostuduje si jemu předložené dokumenty související s událostí, určí osobu likvidátora, se kterým se pojištěný dohodne na termínu prohlídky vozu či jiného majetku a zhodnotí vzniklou škodu a případnou cenu opravy. Likvidátorem musí být osoba, která se v dané oblasti pohybuje a má potřebné znalosti o vozidlech a jejich opravě. Pokud cena opravy převyšuje hodnotu vozidla, likvidátor prohlásí tzv. „totálku“, v takovém případě bude pojištěnému vyplacena hodnota vozidla před pojistnou událostí, sjednaná v pojistné smlouvě. Likvidátor si vozidlo prohlédne, sepíše protokol o škodě a pořídí si fotodokumentaci. Některé pojišťovny umožňují i tzv. video prohlídky, kdy likvidátor zhodnotí škodu přes videohovor uskutečněný prostřednictvím chytrého telefonu s připojením na internet.¹³⁷ V případě opravy vozidla se s pojišťovnou poškozený domluví na náhradě, a to buď prostřednictvím rozpočtu nebo fakturou. V případě faktury se vozidlo nechá opravit v námi vybraném servisu nebo servisu, se kterým má pojišťovna uzavřenou smlouvu. Toto však záleží na ujednání v pojistné smlouvě. Pojišťovna poté uhradí přímo servisu nebo tomu, kdo opravu platil, cenu za opravu vozidla. Pokud si vybereme možnost náhradu rozpočtem, vypočte nám likvidátor přibližnou cenu opravy vozidla na základě tabulek s průměrnou cenou za práci a náhradních dílů. Podle mého názoru se tento způsob vyplatí zejména lidem, kteří si dokáží vozidlo opravit sami a mají možnost si náhradní díly koupit levněji (např. z „vrakáče“, tedy koupí použitých dílů). Výjimkou není ani poskytnutí zálohy na pojistné plnění, na základě žádosti.¹³⁸ Pokud v pojistné smlouvě není ujednána doba na splatnost pojistného plnění, určuje se doba podle § 2798 odst. 1

¹³⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2796 odst. 1, 2

¹³⁶ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) § 9 odst. 3

¹³⁷ Dotazy k řešení škod. *GENERALI ČESKÁ POJIŠŤOVNA* [online]. Praha: Generali Česká pojišťovna, 2023 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.generaliceska.cz/faq-skody>

¹³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2798 odst. 2

občanského zákoníku, kdy činí 15 dnů od ode dne skončení šetření pojistné události.¹³⁹

Nutné je zmínit skutečnost, že osoba, které byla škoda způsobena (tedy i pojištěný) se musí zdržet oprav vozidla do doby skončení vyšetřování nebo dokud to nepovolí pojistitel. Teoreticky jde říci, že již po prohlídce vozidla likvidátorem mohou začít opravy, ovšem to nevylučuje možnost, že bude nutné provést prohlídku opakovaně, což je možné již domluvit se servisem, kde likvidátor bude moci dopravní prostředek prohlédnout podrobněji, jelikož může být zvednutý na heveru a mohou z něj být již sundané například nějaké plechy, takže uvidí, jaké škody vznikly „uvnitř“. Za okamžik skončení šetření je považována skutečnost oznámení, či-li sdělení výsledků šetření osobě, která uplatnila nárok na pojistné plnění. Na žádost této osoby jí pojistitel sdělí důvody pro zamítnutí pojistného plnění nebo jeho výši.¹⁴⁰

Obecně platí, že náklady vynaložené na šetření pojistné události nese pojistitel, mohou ovšem nastat situace, kdy je této povinnosti zproštěn. Občanský zákoník v § 2797 odst. 2 a 3 uvádí situaci, kdy dojde k uvedení úmyslně nepravdivých či zatajených skutečností nebo pokud osoba porušením povinností zapříčiní vznik nákladů na šetření události anebo jejich zvýšení. V případě porušení povinností stanovených v § 2796 OZ, může dojít ke snížení pojistného plnění nebo to může mít dopad i do trestního práva, což by se mohlo řešit jako trestný čin pojistného podvodu uvedeného v § 210 Trestního zákoníku.¹⁴¹

V členských státech či v třetích státech zřídí pojistitel svého škodního zástupce, který musí mít bydliště nebo sídlo v daném státě. Jedná jménem a na účet pojistitele a projednává pojistné události.

7.3 Nároky poškozených

Obecně lze říci, že nárok je právo, kterého se lze zákonem domáhat. V případě, že nastane nahodilá událost, se kterou je spojeno právo na plnění, má poškozený právo domáhat se náhrady této škody. V případě pojištění přechází

¹³⁹ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) § 9 odst. 2

¹⁴⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2851 odst. 1, § 2797 odst. 1

¹⁴¹ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 38

povinnost náhrady škody z viníka na pojistitele.¹⁴² Vzniklá újma se může projevit na majetku či životě. Na základě toho rozlišujeme újmu majetkovou a nemajetkovou. Majetková újma je vyčíslitelná penězi a vyplácí se její náhrada. Zatímco u nemajetkové újmy se náhrada vyplácí, pokud to vyplývá přímo ze zákona či je to ujednáno v pojistné smlouvě.¹⁴³ Provozovatel vozidla má povinnost nahradit újmu vzniklou provozem vozidla. Za provozovatele se obecně považuje vlastník, nicméně ten nemusí odpovídat za škodu, pokud vozidlo použila jiná osoba bez jeho vědomí nebo proti jeho vůli. V případě opravy vozidla a za provoz související s touto opravou, odpovídá za škodu osoba, která vozidlo převzala k opravě. Provozovatel se může náhrady škody zprostit, pokud prokáže, že vynaložil veškeré možné úsilí, které je po něm možno požadovat, k odstranění vzniku škody.¹⁴⁴

Cílem náhrady škody je uvedení stavu věci v původní stav, tedy stav před škodnou událostí. Pokud to není možné, nahradí se škoda v penězích. V případě nemajetkové újmy se použije institut zadostiučinění, které je plněno v penězích, pokud nelze odčinění újmy dosáhnout jinak. Poškozenému náleží náhrada škody a ušlý zisk v důsledku škodné události. K ušlému zisku je možné přiřadit i vznik dluhu. V takovém případě má poškozený nárok na zproštění dluhu či jeho náhradu. Výše náhrady lze přiměřeně snížit, a to na základě rozhodnutí soudu, který posoudí vznik události, majetkové a osobní poměry poškozeného i škůdce. Byla-li škoda způsobena úmyslně, nelze náhradu snížit.¹⁴⁵

V případě újmy vzniklé na zdraví se vezme při stanovení výše náhrady v potaz vytrpěná bolest, trvalé následky, které mohou negativně ovlivnit budoucí život poškozeného a jeho společenské uplatnění. Došlo-li k usmrcení, náleží náhrada duševní útrapy manželovi/manželce, dětem, rodiči či osobě jinak blízké. Peněžitým důchodem hradí škůdce i výživu pozůstalých, jestliže vůči nim měl zemřelý vyživovací povinnost. Tomu, kdo vynaložil náklady týkající se pohřbu usmrcené osoby, náleží také náhrada těchto výdajů, a to v takovém rozsahu v jakém nebyly uhrazeny veřejnou dávkou, kterou upravuje jiný právní předpis. U náhrady nákladů spojených s péčí o zdraví poškozeného, hradí škůdce účelně vynaložené

¹⁴² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2851 odst. 1, §2 861 odst. 1

¹⁴³ HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7. str. 76-77

¹⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2927 a násl.

¹⁴⁵ Tamtéž § 2951 a násl.

náklady na péči poškozené osoby či jeho domácnosti. Škůdce má povinnost složit přiměřenou zálohu na tyto náklady, pokud o to poškozený požádá. Pokud dojde k pracovní neschopnosti v důsledku vzniklé újmy, má poškozený nárok na peněžité dávky po dobu pracovní neschopnosti. Jedná se o tzv. důchody, jejichž výše je určena „*rozdílem mezi průměrným výdělkem poškozeného před vznikem újmy a náhradou toho, co poškozenému bylo vyplaceno v důsledku nemoci či úrazu*“.¹⁴⁶ Pokud poškozenému náleží náhrada formou pravidelného důchodu, může ze závažných důvodů požádat o jednorázovou platbu, které se říká odbytné. Poté již poškozený nemá nárok na důchod, který by mohl trvat klidně několik desítek let. Výhodou pro poškozeného bývá veliký finanční zisk, avšak nevýhodou může být i okolnost, že v případě dlouhodobého vyplácení důchodů by za celou dobu získal vyšší peněžitou částku a pokud vyčerpá odbytné, nemá již nárok na náhradu újmy ve formě důchodů či dalšího odbytného.^{147 148}

U poškození věci je rozhodující obvyklá cena v daném čase a místě. Pokud škůdce poškodí věc svévolí a ze škodolibosti, nahradí se škoda ve výši, jako by šlo o věc zvláštní oblíby. Věc zvláštní oblíby má častokrát vyšší cenu, než je obvyklá cena. Pokud dojde ke zranění zvířete, náleží poškozenému náhrada účelně vynaložených nákladů na péči o zvíře. Stejně jako u újmy na zdraví se zde může využít institut zálohy, a to, pokud o to poškozený požádá. V případě, že náklady vynaložené na péči převyšují cenu zvířete, nejedná se o neúčelně vynaložené náklady. Pokud by se jednalo například o vozidlo, již by byl takový případ klasifikován jako „*totálka*“.¹⁴⁹

Z ustanovení § 6 zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vyplývají nároky poškozených. Tedy ty škody, které jsou způsobené pojištěným a jejich plnění přechází na pojistitele. Patří sem škoda způsobená na zdraví či usmrcení, náklady vynaložené na péči o zraněné zvíře, poškození či zničení věci, ztrátu věci, pokud osoba pozbyla schopnost o věc pečovat, ušlý zisk, náklady spojené s právním zastoupením při uplatňování nároku, náhrada nákladů vynaložených zdravotní pojišťovnou na péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění.

¹⁴⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2962 odst. 1

¹⁴⁷ Tamtéž § 2958 - § 2968

¹⁴⁸ *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3. str. 1143-1144

¹⁴⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2969 - § 2970

Nejvyšší soud ČR se zabýval ve svém rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 1704/2016 ze dne 18. října 2017 problematikou nároku na náhradu újmy způsobené zásahem do práva na ochranu osobnosti, došel k závěru, že tyto nároky mají být hrazeny z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

7. 4 Nároky pojištěných

Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je v České republice, ale i v jiných zemích povinné. V závislosti na typu pojištění a pojistných podmínkách sjednaných s pojišťovnou se nároky pojištěných mohou lišit.

První nárok pojištěných vyplývá již ze samotného uzavření pojistné smlouvy. Obě smluvní strany se dohodnou na pojistných podmínkách, kterými se budou řídit. Jak říká občanských zákoník v § 2788, nesmí být pojistitelem nic podstatného zatajeno, ovšem tato povinnost se vztahuje i na osobu pojištěného. Pojistitel má povinnost pojistníkovi sdělit pravidla, ze kterých se poté určuje výše pojistného. Nemá však povinnost mu sdělit přesný postup či vzorec, jak se k takové částce dojde. Jestliže v průběhu pojištění dojde ke změně výše pojistného, má pojištěný právo na informace týkající se této skutečnosti. Pojistitel má povinnost sdělit konkrétní fakta a změny v rámci pojistných podmínek, která zapříčinila změnu pojistného a na to navazuje právo pojistníka být o této skutečnosti alespoň 2 měsíce před dobou splatnosti informován. Nesouhlasí-li pojistník s výší pojistného, má právo nepokračovat v pojištění s daným pojistitelem. K zániku pojištění dojde v okamžiku uplynutí období, na které bylo pojištění sjednáno, a tedy i zapláceno. Pojistník má právo, v případě snížení pojistného rizika, na snížení pojistného, na což navazuje povinnost pojistitele přiměřeně pojistné snížit, a to od okamžiku, kdy se o takové okolnosti dozvěděl.¹⁵⁰

Právo požadovat, aby škodu, kterou způsobili třetí osobě, za něj nahradil pojistitel, bez rozdílu ať už se jedná o škodu majetkovou či nemajetkovou. Pojištěný má nárok na to, aby za něj pojišťovna poskytla plnění poškozenému, kterému vznikla škoda či újma v důsledku pojistné události. Dojde-li v důsledku provozu vozidla ke zranění třetí osoby, pojištění kryje náklady spojené s léčbou, náklady spojené s trvalými následky či úmrtí. Nejvyšší soud ČR se zabýval ve svém rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 1704/2016 ze dne 18. října 2017 problematikou nároku na náhradu újmy způsobené zásahem do práva na ochranu osobnosti a došel

¹⁵⁰ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-747-7. str. 2930-2937

k závěru, že tyto nároky mají být hrazeny z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. V případě Salvia Kraken se odkazuje na § 6 odst.2 písm. a) zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve kterém je výslovně uvedeno, že pojistitel má povinnost uhradit za pojištěného vzniklou újmu na zdraví nebo usmrcením. Pojištěnému byla uložena povinnost nahradit újmu vzniklou usmrcením osoby v důsledku jím zapříčiněné pojistné události. Pojištěný se domáhal zaplacení náhrady újmy ze strany pojistitele. Soud zmínil i skutečnost, že je na vůli členských států, které újmy budou kryty pojištěním, přičemž se musí řídit i motorovými směrnicemi. Zejména druhá a třetí směrnice upravují škody, jež jsou kryty pojištěním a mezi ně patří i výše zmíněná újma na zdraví.

Mezi další nároky pojištěného lze řadit zajištění obhajoby a úhradu nákladů s ní spojených, jestliže je proti němu vedeno řízení týkající se způsobené škody při provozu vozidla, pojišťovna hradí právní služby týkající se zastoupení pojištěného v rámci řešení sporů s poškozenou osobou. Dále může hradit soudní poplatky a další náklady spojené s projednáváním sporu.

Pojištěný má nárok na pomoc při dopravní nehodě. V rámci každé pojišťovny i sjednaného pojištění se mohou lišit nicméně mezi základní nároky patří odtah vozidla, poskytnutí náhradního dopravního prostředku, poskytnutí pomoci při návratu do ČR či jiné asistenční služby.

Vznikla-li v důsledku pojistné události škoda na majetku pojištěného, má z havarijního pojištění nárok na náhradu. Jak je již výše zmíněno, havarijní pojištění kryje škodu vzniklou na vozidle samotného pojištěného. Pro havarijní pojištění je typické ujednání o spoluúčasti, a proto tato částka může být „odečtena“ od pojistného plnění hrazené pojišťovnou. V rámci dobrovolného pojištění jsou nároky pojištěných stejné jako v případě pojištění povinného. Typicky se jedná o nárok na opravu poškozeného vozidla, zajištění náhradního automobilu, poskytnutí právní pomoci či asistenční služby.

Pojištěný, ale i poškozený, mají právo podat žalobu o pojistné plnění, pokud pojišťovna neplní své povinnosti. Cílem je vymoci splnění povinností

po pojišťovně. Povinnosti vyplývají z pojistných podmínek sjednaných v rámci pojištění.¹⁵¹

¹⁵¹ Pojištění odpovědnosti ve světle nové judikatury. *Opojištění.cz* [online]. Praha: Jandová, 2020 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.opojisteni.cz/legislativa/ceska-legislativa/pojisteni-odpovednosti-ve-svetle-nove-judikatury/c:18686/>

Závěr

V důsledku rozvoje automobilové dopravy a s rostoucím počtem dopravních nehod, se vyvíjela právní úprava pojištění, která měla eliminovat negativní, především majetkové, důsledky. Právní úprava v oblasti pojištění vozidel se vyvíjela v souladu s narůstajícími nároky na ochranu poškozených a pojištěných a s cílem minimalizovat negativní důsledky vznikajících z pojistných událostí.

V rámci právní úpravy pojištění vozidel obsahuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, základní úpravu vztahující se k této problematice. Funguje jako obecná právní úprava oproti speciální. Platí zde zásada *lex specialis derogat legi generali*. Občanský zákoník pojmul část ustanovení vycházející ze zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě. Zákon o pojistné smlouvě je stále účinný, nicméně obsahuje pouze tři ustanovení. Za další zvláštní zákon je považován zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, který se specializuje na provozování pojišťovací činnosti.

Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, upravuje problematiku týkající se povinného pojištění vozidel. Předmětem pojištění není vozidlo, ale je jím povinnost nahradit újmu, která vznikla v důsledku provozu tohoto vozidla. Pojištění se uzavírá pro vozidlo, ne pro jednotlivé řidiče. To znamená, že vzniklá újma je kryta, jestliže byla způsobena daným vozidlem, bez ohledu na to, kdo jej řídil.

Dalším typem je pojištění havarijní, u kterého je na vůli dané osoby, zda si tento typ pojištění sjedná či nikoliv. Až na výjimky je toto pojištění zcela dobrovolné. Existence povinnosti ke sjednání takového pojištění pak vyplývá především ze smluvního ujednání. Jako typický příklad lze uvést pronájem vozidla od leasingové společnosti. Pronajímatel má povinnost sjednat si havarijní pojištění, jež vyplývá přímo z leasingové smlouvy. Často se stává, že leasingová společnost má sjednané levnější pojištění od jistého pojistitele, které můžeme využít a nemusíme si tzv. na vlastní pěst pojistitele vyhledat a uzavřít s ním pojistnou smlouvu. I přes to, že v rámci provozu na pozemních komunikacích tvoří nezanedbatelnou část dopravních prostředků luxusní automobily či motocykly v řádech i několika milionů korun, jen malá část jejich provozovatelů využívá institut havarijního pojištění. V České republice je havarijní pojištění sjednáno na necelé 3 miliony aut, přičemž povinně pojištěných je zhruba 9 miliónů. Zejména rizikovější skupině řidičů, kam se řadí mladí a noví řidiči, se doporučuje si sjednat

k povinnému pojištění i to dobrovolné. Běžně se stává, že mladí a méně zkušení řidiči vlastní starší automobily, což znamená, že jen z hlediska stáří vozidla, budou mít obě tato pojištění levnější, než kolik by platily, jestliže by měli vozidlo nové.

Mezeru mezi povinným a havarijním pojištěním vyplňuje tzv. doplňkové pojištění, kterým lze doplnit pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Postupem času se pojistná rizika, která byla kryta výhradně pojištěním havarijním vymanila z tohoto dobrovolného typu pojištění. Pomocí doplňkového pojištění se lze připojistit i pro taková pojistná rizika, která byla původně kryta pojištěním dobrovolným, i v rámci povinného pojištění.

V případě vzniku pojistné události následuje její šetření, tak aby na konci mohlo být poskytnuto pojistné plnění. Nejdříve je nutné o škodné události informovat pojistitele, což je možné provést několika způsoby. Nejčastějším způsobem je telefonické oznámení, vzhledem k rozvíjející se elektronizaci pak někteří poskytovatelé pojištění nabízejí stále častěji i možnost elektronického oznámení prostřednictvím online formuláře. Pojistitel posoudí platnost a rozsah pojištění, vyžádá si potřebné dokumenty a prověří nahodilost situace. Poté následuje práce likvidátora, jehož cílem je ohledat poškozený majetek, čímž zjistí rozsah škody a stanoví cenu opravy. V případě pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla se pojistné plnění vyplácí přímo poškozenému. Existují dva různé způsoby vyplácení pojistného plnění. Jedním z nich je tzv. rozpočet a druhou možností je tzv. faktura. Ten, jemuž má být plnění poskytnuto se podle svého uvážení rozhodne, který způsob zvolit.

V poslední části diplomové práce je pozornost věnována nárokům poškozených a pojištěných. Těchto nároků se oba subjekty mohou domáhat, zejména jsou-li ujednány ve smlouvě či vyplývají přímo ze zákona. V zákonech není uveden jejich taxativní výčet, zejména z důvodu, že se jednotlivé nároky mohou lišit, a to v důsledku sjednaných pojistných podmínek a typu pojištění.

Právní úprava pojištění vozidel je roztržštěná v několika zákonech. Dokonce jsou platné i právní předpisy obsahující jen malé množství ustanovení. Po přistoupení ČR k Evropské unii docházelo k harmonizaci právní úpravy, nicméně nelze říci, že by byla v rámci všech zemí EU shodná. Z těchto důvodů se může jevit nepřehledná a hůře se v ní může orientovat.

Resumé

The thesis entitled „Motor own damage insurance and motor third party liability and claims of injured and insured“ contains information regarding the historical development of vehicle insurance. The next chapter focus on insurance policies, what they must contain, contract conclusion, and the emergence and termination of an insurance relationship. The legal regulation is contained in Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code.

The issue of vehicle insurance is an important part of everyday life. Most people own a car or a motorcycle, which also means frequent occurrence of traffic accidents. Traffic accidents have a negative impact on both, the financial and personal aspects of life. Arranging insurance to a certain extent eliminates these negative consequences. There are several types of insurance, with the basic one being mandatory insurance, also known as liability insurance for the operation of a vehicle. It is regulated by Act No. 168/1999 Coll., on liability insurance for the operation of a vehicle. Another type of insurance is collision insurance, which is voluntary. There is no legal obligation to arrange it, but for example, in the case of leased cars, collision insurance may be mandatory according to the contract, but not according to the law. Additionally, there is a so-called supplementary insurance, which aims to expand the range of insured risks. It is mainly arranged in addition to mandatory insurance. The price of insurance is individual and depends on the type of motor vehicle, its horse power, age, but also on the driver's personal information. The age and history of traffic accidents caused by the insured party play a role for the insurance provider. For mandatory insurance, the bonus and malus system is used, which has a significant impact on the final price of insurance.

The last part of the thesis concerns an insurance event, which is a situation when a traffic accident occurs. The process for resolving a traffic accident is discussed, including whether it is necessary to call the Police, reporting the damage event to the insurer, the work of the liquidator, determining the amount of damage, etc. Finally, the rights of the damaged and insured parties are listed. The enumeration of their claims is not exhaustive. The rights of both parties arise from the law, insurance policies, or insurance conditions.

Zdroje

Literární zdroje

- DOLEŽAL, M., JIRSA, J., NOVOTNÝ, M., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník – Komentář s judikaturou. Svazek XII - Závazky z právních jednání (§ 2055 - 2893)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-006-3. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.
- HRADEC, Milan a Žaneta BOUČKOVÁ. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. Educopress. ISBN 978-80-7408-176-7.
- HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. Eupress. ISBN 80-86754-48-0.
- HRADEC, Milan. *Vývoj právní úpravy zákonného a odpovědnostního pojištění z provozu vozidel*. Brno, 2009. Rigorózní práce. Masarykova univerzita.
- KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4.
- KAZDA, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-259-7.
- KOPECKÝ, Karel. *Povinné ručení: pojištění odpovědnosti z provozu vozidla : otázky a odpovědi*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0114-6.
- MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2021-. ISBN 978-80-7400-818-4.
- NOVOTNÝ, Petr, NOVOTNÁ, Monika, BUDÍKOVÁ, Petra, IVIČIČOVÁ, Jitka, KEDROŇOVÁ, Kristina, ŠTROSOVÁ, Ilona a ŠTÝSOVÁ, Monika. *Nový občanský zákoník. Smluvní právo - 2., aktualizované vydání. 2., aktualizované vyd.* Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0609-7. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.
- *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3.
- PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář. 2. vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-747-7.

- PŘÍKRYL, Vladimír. *Zákon o pojišťovnictví: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-546-8.

Právní předpisy

- Vyhláška Ministerstva financí č. 205/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ze dne 15. 9. 1999
- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích
- Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla
- Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví
- Zákon č. 946/1811 Sb., Obecný zákoník občanský (ABGB)
- Rozhodnutí Ministerstva financí z 1. 7. 2021, Č. j.: MF-17750/2021/3503-4

Internetové zdroje

- Asistenční služby. *EPojisteni.cz* [online]. Praha: ePojisteni.cz, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.epojisteni.cz/asistencni-sluzby/>
- *AUTOSKLOSTRÍPEK* [online]. Praha: Jakub Ježek, 2018 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <http://www.autosklostripek.cz/>
- Bonusy pro povinné ručení. *EPojisteni.cz* [online]. Praha: ePojisteni.cz, 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.epojisteni.cz/bonus-povinne-ruceni/>
- Doplnkové pojištění Direct. *Povinneruceni.com* [online]. Praha: PFP, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.povinne-ruceni.com/kooperativa-dopljkove-pojisteni/>
- Doplnkové pojištění Kooperativa. *Povinneruceni.com* [online]. Praha: PFP, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.povinne-ruceni.com/kooperativa-dopljkove-pojisteni/>
- Dotazy k řešení škod. *GENERALI ČESKÁ POJIŠŤOVNA* [online]. Praha: Generali Česká pojišťovna, 2023 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.generaliceska.cz/faq-skody>
- KAZDA, P., KAZDOVÁ, K. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-18]. ASPI_ID KO168_p11999CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- Ministerstvo financí k povinnosti řidiče předkládat zelenou kartu. *Ministerstvo financí* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2021 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pojisteni-odpovednosti-z-provozu-vozidla/2021/ministerstvo-financi-k-povinnosti-ridice-44141>
- Platnost pojištění. *EPojistení.cz* [online]. Praha: ePojistení.cz [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.epojisteni.cz/pojem-platnost-pojisteni/>
- Platnost pojištění vozidla v EU. *Your Europe* [online]. Belgie: Your Europe, 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/citizens/vehicles/insurance/validity/index_cs.htm
- Pojištění odpovědnosti ve světle nové judikatury. *Opojištění.cz* [online]. Praha: Jandová, 2020 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.opojisteni.cz/legislativa/ceska-legislativa/pojisteni-odpovednosti-ve-svetle-nove-judikatury/c:18686/>
- Pojistná smlouva. *Česká asociace pojišťoven* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/pojistna-smlouva>
- Úrazové pojištění řidiče a posádky. *Toppojisteni.cz* [online]. Praha: Top-Pojištění.cz, 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.top-pojisteni.cz/povinne-ruceni/urazove-pojisteni-ridice-a-posadky>
- Změna vlastníka vozidla. *Ministerstvo dopravy* [online]. Praha: Ministerstvo dopravy, 2020 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/Zivotni-situace/Registr-vozidel/zmena-vlastnika>